

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ**

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Α΄ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΤΟΜΙΚΗΣ

**ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ
&
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΑΤΡΙΚΗ
MED 2135**

**Κωδικός μαθήματος
στον Οδηγό Σπουδών:
500800**

**Υπεύθυνος Καθηγητής
Α. Χ. Λάζαρης**

1^ο Τεύχος

Δεκέμβριος 2023 – Φεβρουάριος 2024

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ 1^{ου} ΤΕΥΧΟΥΣ	Σελίδα
Εισαγωγικό σημείωμα πρώτου τεύχους	3
Εργασία από τη φοιτήτρια Ιατρικής Γριμπιλάκου Σοφία: Πατριαρχία, έμφυλη βία και ιατρική.	4
Εργασία από τον φοιτητή Ιατρικής Νίκο Λάμπρου: Η μουσική και οι τέχνες στην ιατρική εκπαίδευση.	9
Εργασία από τον φοιτητή Ιατρικής Αναστάσιο Ξύδη: Μη φεύγετε ακόμα φίλοι μου.	11
Άσκηση από την Τράπεζα Θεμάτων του μαθήματος: <i>Θεμέλιο της εξέλιξης της ψυχής και κινητήρια δύναμή της ο έρωτας.</i>	15
Από το Ιστολόγιο του μαθήματος: <i>"αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ." "κι αυτός τη μέρα τους αρνήστηκε του γυρισμού." Η νύχτα πέφτει στα ξένα.</i>	39

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΡΩΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

Στη σύγχρονη πραγματικότητα της τεχνολογικής παντοδυναμίας, προβάλλει επιτακτικότερη από ποτέ η ανάγκη **καλλιέργειας του ανθρωπιστικού πνεύματος** στους/στις φοιτητές/-ήτριες των Επιστημών Υγείας με παροχή ανάλογων **ερεθισμάτων** σε όσους/-ες είναι δεκτικοί/-ές σε αυτά. Η παροχή **κατάλληλων ερεθισμάτων ανθρωπιστικής παιδείας** έχει επιχειρηθεί με επιτυχία στα προγράμματα σπουδών αρκετών ιατρικών σχολών της αλλοδαπής και στοχεύει στον γόνιμο προβληματισμό των εκπαιδευομένων, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων συναισθηματικής νοημοσύνης, στην προαγωγή της ενσυναίσθησης τόσο μεταξύ τους όσο και μεταξύ των μελλοντικών ιατρών και των ασθενών τους, καθώς και στη διαμόρφωση της ολιστικής αντίληψης για τον κάθε μελλοντικό ασθενή τους και τη νόσο του. Οι **παραδόσεις** και οι **εκτός Σχολής δράσεις** στο πλαίσιο του κατ' επιλογήν υποχρεωτικού μαθήματος «**ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ & ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΑΤΡΙΚΗ**» με κωδικό μαθήματος **500800** στον Οδηγό Σπουδών της **Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ** και **MED2135** στην **ηλεκτρονική τάξη του ΕΚΠΑ** (<https://eclass.uoa.gr/courses/MED2135/>) στρέφονται γύρω από την αξία της ζωής, τη νόσο, την ιδιότητα του γιατρού, τη σχέση γιατρού – ασθενούς και τον θάνατο, αντλώντας σχετικά ερεθίσματα από τους τομείς της Φιλοσοφίας, της Θεολογίας, της Κοινωνιολογίας, των Γραμμάτων και των Τεχνών.

Στο πλαίσιο του μαθήματος τίθενται στη διάθεση των παρακολουθούντων, μέσω του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου του, συνήθως σύντομα ερεθίσματα για σκέψη και προβληματισμό, έτσι ώστε, κατά τη διάρκεια κάθε μαθήματος, μετά από βραχεία παρουσίαση της εκάστοτε θεματολογίας, να επιτυγχάνεται **αλληλεπίδραση μεταξύ των φοιτητών/-τριών και του καθηγητή, με στόχο μια γόνιμη, ελεύθερη συζήτηση**. Τα ερεθίσματα και τα θέματα των επί μέρους μαθημάτων ανανεώνονται κάθε εξάμηνο και προέρχονται από την αρχαία και νεότερη φιλοσοφία, την ηθική, τη θέση του γιατρού στο σύγχρονο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο, την ποίηση, την πεζογραφία, το θέατρο, τον κινηματογράφο, τις εικαστικές τέχνες, τη φωτογραφία και τη μουσική.

Σκοπό του μαθήματος *δεν αποτελεί ούτε η θεωρητική κατάρτιση για τα επί μέρους πεδία των ανθρωπιστικών επιστημών, των Γραμμάτων και των Τεχνών ούτε η όποια ηθικολογία ή διδακτισμός, αλλά η ενεργός συμμετοχή* των εκπαιδευομένων τόσο στην παρακολούθηση όσο και στη διαμόρφωση των μαθημάτων και των δράσεων, η **προσωπική βιωματική επαφή και γνωριμία των φοιτητών/-τριών με τα αντίστοιχα ερεθίσματα καλλιέργειας και πρωτίστως η έμπρακτη ανταπόκρισή τους** σε αυτά με τη συνεισφορά τους στο ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο του μαθήματος.

Έτσι, το παρόν τριμηνιαίο περιοδικό του πληροφοριακού συστήματος ηλεκτρονικής εκδοτικής (e-Pub) της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης (ΒΚΠ) του ΕΚΠΑ **αναδεικνύει, κατόπιν σταχυολόγησης, την αξιοσημείωτη και αξιέπαινη ανταπόκριση των φοιτητών/-τριών της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ στα βιωματικά ερεθίσματα που τους παρέχονται μέσω του μαθήματος.**

Η Συντακτική Ομάδα

ΣΟΦΙΑ ΓΡΙΜΠΙΛΑΚΟΥ

ΕΞΑΜΗΝΟ ΦΟΙΤΗΣΗΣ : 5ο

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΑ, ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΗ

Με αφορμή την άσκηση από το ιστολόγιο του μαθήματος για τον βιασμό, και τις ερωτήσεις που περιείχε πάνω στην πατριαρχία, θα ήθελα να μιλήσω στην εργασία μου για την πατριαρχία, τις επιπτώσεις της πατριαρχίας στην ιατρική και την έμφυλη βία.

Πατριαρχία

πατήρ και αρχή, δηλαδή εξουσία.

Η πατριαρχία είναι ένα κοινωνικό σύστημα όπου οι άνδρες ελέγχουν ένα δυσανάλογα μεγάλο μερίδιο κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής και θρησκευτικής εξουσίας και η κληρονομιά συνήθως περνάει κάτω από την ανδρική γραμμή. Βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις βλέπουν τους άνδρες να κατέχουν τις περισσότερες θέσεις ηγεσίας και ελέγχου των πόρων, τόσο στη δημόσια όσο και στην ιδιωτική σφαίρα, ενώ οι γυναίκες κατέχουν δευτερεύοντα ρόλο, θεωρούνται αδύναμες και πιο κατάλληλες για οικιακή εργασία. [1]

Το αντίκτυπο της πατριαρχίας στην καθημερινή ζωή των γυναικών έχει πολλές εκφράσεις και μπορεί να διαφέρει από χώρα σε χώρα. Από χαμηλότερους μισθούς για την ίδια εργασία, σε λίγη έως καθόλου εκπαίδευση, παιδικούς γάμους, έλλειψη πρόσβασης σε αντισύλληψη και έκτρωση, βιασμούς, γυναικοκτονίες και ακρωτηριασμούς γεννητικών οργάνων, βλέπουμε πώς παγκοσμίως οι γυναίκες πρέπει να υπομένουν συνεχώς την βίαιη καταπάτηση των δικαιωμάτων τους.

Σὲ λέω γυναίκα

γιατ' εἶσ' αἰχμάλωτη.

(Κική Δημουλά - Τὸ λίγο τοῦ κόσμου)

Αιχμάλωτη σε μία κοινωνία δομημένη από άνδρες και για άνδρες. Άντρες cis, straight, λευκούς και αρρενωπούς.

Έτσι, θα μπορούσαμε να πούμε πως "η πατριαρχία είναι ένα σύστημα που είναι βλαβερό για όλους, τόσο για τις γυναίκες όσο και για τους άνδρες". Η ανδρική κυριαρχία δικαιώνει πεποιθήσεις και πρακτικές που ευνοούν τους άνδρες έναντι των γυναικών. Παρά ταύτα, δεν μπορούμε να αγνοήσουμε τις απαιτήσεις και προσδοκίες που συνοδεύουν αυτές τις πεποιθήσεις, που αδιαμφισβήτητα είναι εξαιρετικά βλαβερές για κάθε άντρα. Καθώς ο άντρας πρέπει να είναι αρρενωπός, ετεροφυλόφιλος, δυνατός, να κυριαρχεί, να επιβάλλεται και να μην δείχνει συναισθήματα. Όπως αναγράφει η Bell Hooks στο βιβλίο της «The Will to Change: Men, Masculinity and Love», «Η πρώτη πράξη βίας που απαιτεί η πατριαρχία από τους άνδρες δεν είναι βία προς τις γυναίκες, αλλά αυτή του ψυχικού αυτοακρωτηριασμού, που τους θέλει να σκοτώνουν τα συναισθηματικά μέρη του εαυτού τους».

Πατριαρχία και ιατρική

Οι έμφυλες ανισότητες στην ιατρική και γενικά στην υγειονομική περίθαλψη απαντώνται τόσο στην ιατρική έρευνα όσο και στην καθημερινή κλινική πράξη-είτε προς γυναίκες ασθενείς, είτε προς γυναίκες γιατρούς.

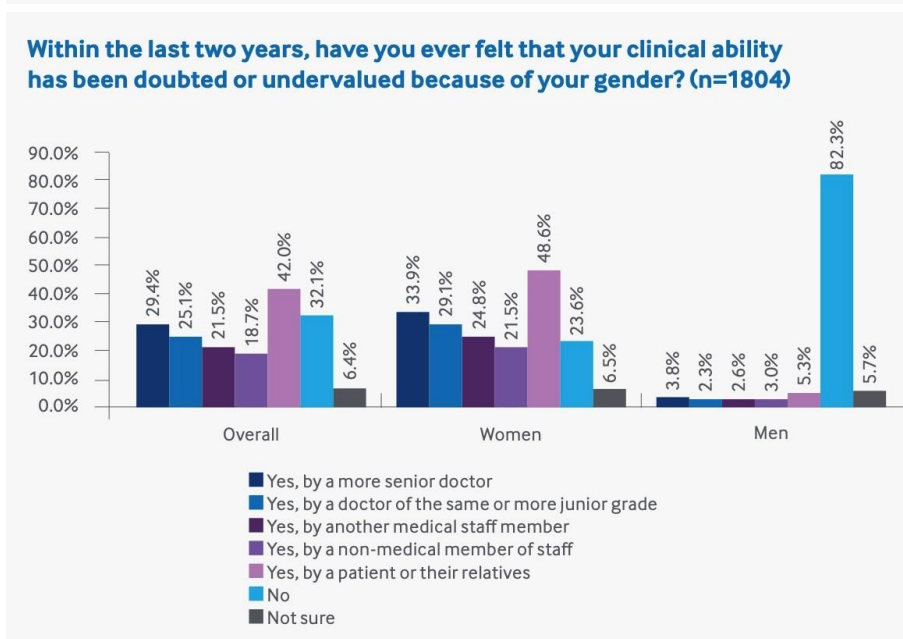
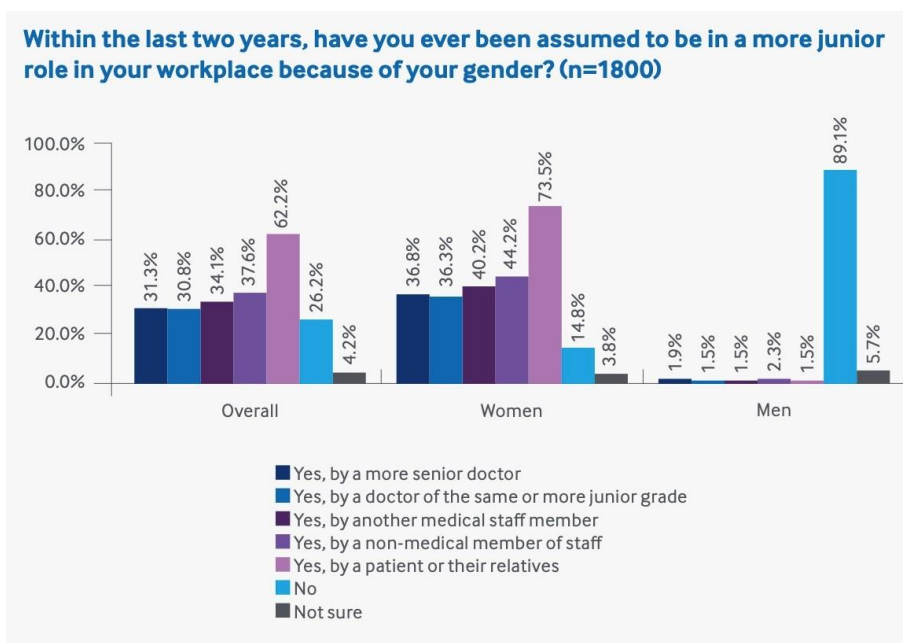
Οι γυναίκες εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται συχνά ως «αναπαραγωγικά όντα» (Langer και Fleck 2013), γεγονός που

οδηγεί στην υποβάθμιση της ιατρικής έρευνας που δεν αφορά την αναπαραγωγική τους υγεία (βλ., π.χ. Mikhail 2005). Για παράδειγμα, ενώ έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στις τεχνολογίες τεχνητής αναπαραγωγής, ζητήματα μη αναπαραγωγικής υγείας εξίσου σημαντικά για την ευημερία ή την ευχαρίστηση των γυναικών, όπως η εμμηνόπαυση (Posner 1979; Cordingley et al. 2009) και ο γυναικείος οργανισμός (Tuana 2004) παραμελούνται.[4]

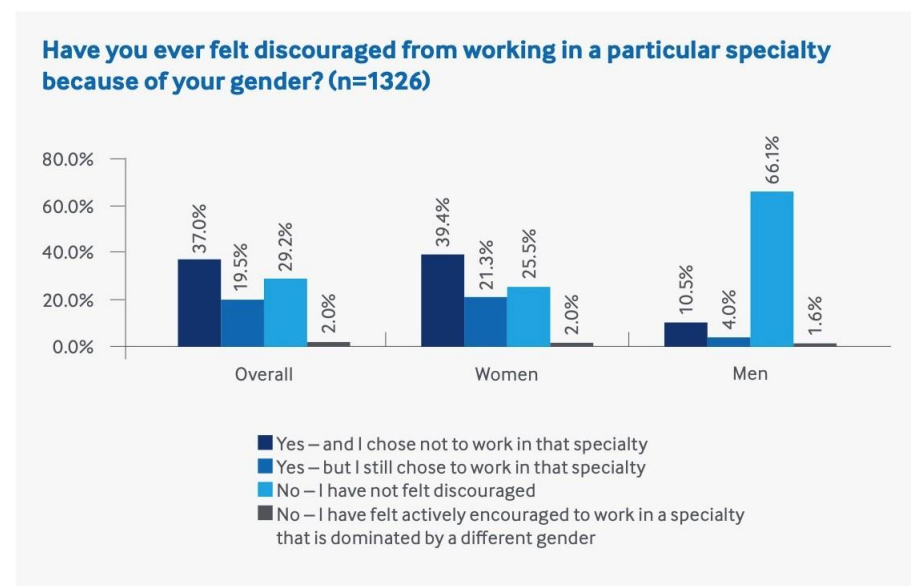
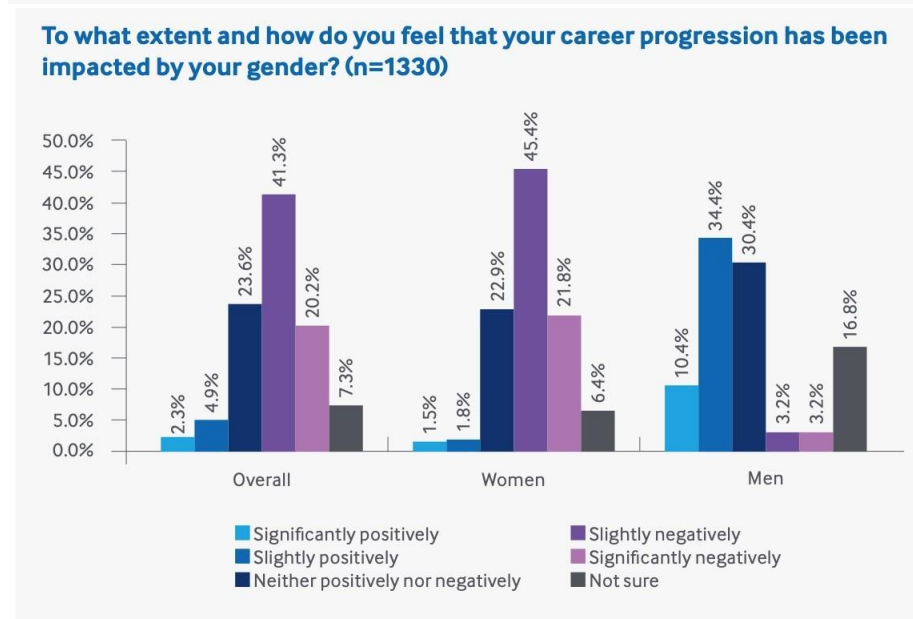
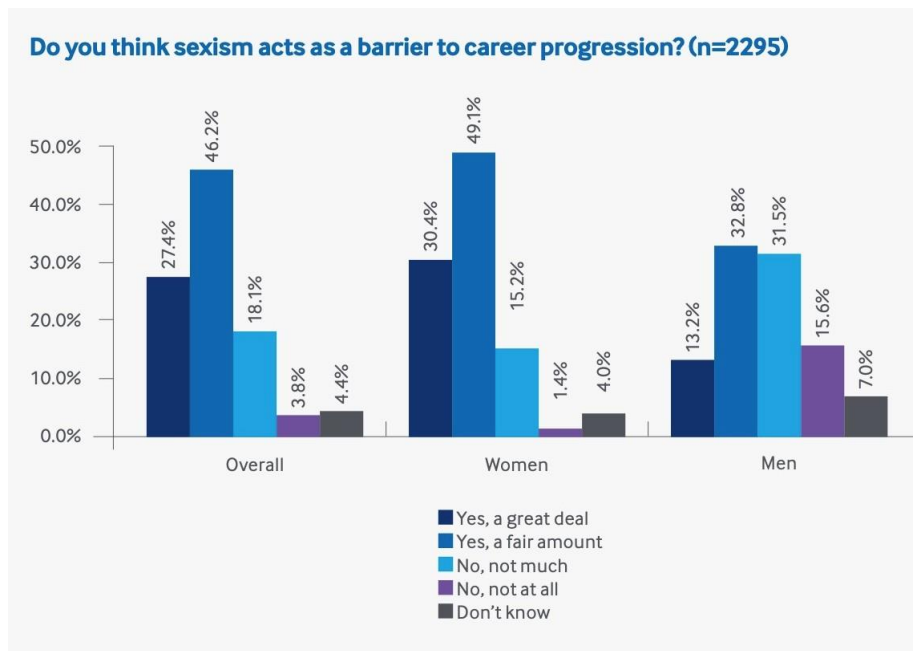
Πέρα όμως από την ιατρική έρευνα, οι επιπτώσεις της πατριαρχίας γίνονται φανερές και στην καθημερινή κλινική πράξη. Στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με την αξιοπιστία της μαρτυρίας της ασθενούς και τα όρια του πόνου της οδηγούν σε ανεπαρκή θεραπεία με αποτέλεσμα υψηλότερη νοσηρότητα και θνησιμότητα. Αν λοιπόν αποσκοπούμε στην καλή υγεία των γυναικών, οφείλουμε την αναγνώριση και αντιμετώπιση του φαινομένου.

Επιπλέον, παρά την αύξηση του αριθμού των γυναικών γιατρών τις τελευταίες δεκαετίες, είναι αδιαμφισβήτητο πως τα έμφυλα στερεότυπα και ο σεξισμός προκαλούν προβλήματα στην καθημερινή τους επαγγελματική ζωή και επηρεάζουν την επαγγελματική τους εξέλιξη.

Παρακάτω παρατίθενται μερικά από τα ευρήματα της έρευνας « Sexism in medicine από την British Medical

Association»[5] :

Έμφυλη βία

Η έμφυλη βία είναι "ένας γενικός όρος που χρησιμοποιούμε για να περιγράψουμε τη βία που είναι αποτέλεσμα των προσδοκιών που αφορούν τους έμφυλους ρόλους, σε συνδυασμό με τις άνισες σχέσεις εξουσίας ανάμεσα στα φύλα, στο πλαίσιο μίας συγκεκριμένης κοινωνίας" [2]. Δολοφονία, σεξουαλική, σωματική, ψυχολογική κακοποίηση.

Βιασμός

"Αυτό είναι το πιο αποκρουστικό στην πράξη. Δεν ασκείται από ίσος προς ίσον. Δεν εκφράζει ισοτιμία. Πιστοποιεί τη δύναμη. Άρρωστα, στρεβλά, απαίσια." Αν σκεφτούμε την έμφυλη βία σαν ένα παγόβουνο, τα παραπάνω ανήκουν μόνο στην κορυφή του. Στην συνέχεια, έχουμε εμπόδια στην επαγγελματική ανέλιξη, απειλές, σεξουαλικοποίηση και αντικειμενικοποίηση του (γυναικείου) σώματος. Σεξιστικά σχόλια, αστεία και υποτίμηση. Η απώλεια αυτονομίας και ελέγχου και η αίσθηση αδυναμίας λειτουργούν διαβρωτικά για το θύμα σε οποιαδήποτε προσπάθεια φυγής από τον δράστη, ειδικά εάν αυτός κατέχει θέση εξουσίας και ελέγχου, από την οποία εξαρτώνται η επιβίωση ή/και η επίτευξη ενός σημαντικού στόχου ζωής. Το θύμα υφίσταται άμεσο ή έμμεσο εκφοβισμό και εκβιασμό, που παρακωλύει την αποκάλυψη και καταγγελία της βίας.[3]

Ζούμε σε μια χώρα όπου η οικογένεια βρίσκεται υπό ανδρική εξουσία, είναι κάτι ιδιωτικό στο οποίο δεν πρέπει να «ανακατευόμαστε» και η βία θεωρείται ένας αποδεκτός τρόπος επίλυσης συγκρούσεων. Σε μια χώρα όπου η εκκλησία ασκεί έλεγχο στην γυναικεία σεξουαλικότητα και έχει το δικαίωμα αποκλεισμού γυναικών και ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων από θρησκευτικούς θεσμούς. Όπου η εκπαίδευση σε θέματα έμφυλης βίας, σεξισμού, πατριαρχίας, σεξουαλικότητας δεν θα έρθει ποτέ από το σχολείο αλλά αποκλειστικά και μόνο από προσωπικό ενδιαφέρον. Σε μια χώρα όπου η Καρολάν είναι μια από τις 23 και η Άννα δολοφονείται επειδή δεν είναι ένας Κουβανός άντρας.

Ως φοιτητές Ιατρικής, έχουμε την υποχρέωση να συμβάλουμε στην καταπολέμηση του φαινομένου. Ένα θύμα έμφυλης βίας, μετά από ένα βίαιο περιστατικό, θα έρθει πρώτα σε επαφή με έναν γιατρό. Είναι απαραίτητο, λοιπόν, να γνωρίζουμε ως φοιτητές στις κλινικές, και μελλοντικά ως γιατροί, πώς να προσεγγίσουμε το θύμα, να επικοινωνήσουμε μαζί του, να το βοηθήσουμε να αντιμετωπίσει την κατάσταση και να προλάβει την επιδείνωσή της. Στόχος μας πρέπει να είναι όχι μόνο η καταστολή του φαινομένου αλλά και η πρόληψή του. Είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε, τις επιπτώσεις της πατριαρχίας στην ιατρική και στην υγεία, ώστε να τις καταπολεμήσουμε.

Πηγές

- *What is patriarchy? What does it mean and why is everyone talking about it?* By Eliza Anyangwe and Melissa Mahtani, CNN <https://edition.cnn.com/2023/08/03/world/what-is-patriarchy-explainer-as-equals-intl-cmd/index.html>
- *Έμφυλη βία Το φαινόμενο της έμφυλης βίας, ορισμοί, είδη και μορφές* https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjD8IC1INWDaxUwQ_EDHYnmDgkQFoECA8QAQ&url=https%3A%2F%2Fclass.uowm.gr%2Fmodules%2Fdocument%2Findex.php%2Fcourse%3DCDM163%26download%3D%2F6184f0a2v8CL%2F61928307cBLY.pptx&usq=AOvVaw1e38rrg9Jplo9p_-A7zS0T&opi=89978449
- «Αποκαλύπτοντας τη βία»: μια δύσκολη αλλά αναγκαία απόφαση Βίκυ-Ελένη Χατζηγαλήνη <https://www.tovima.gr/2021/02/25/opinions/apokalyptontas-ti-via-mia-dyskoli-alla-anagkaia-apofasi/>
- *Sexism in medicine-British Medical Association* <https://www.bma.org.uk/media/4487/sexism-in-medicine->

bma-report.pdf

- The *Long History of Gender Bias in Medicine* <https://time.com/6074224/gender-medicine-history/>The Frustrating Reasons Why Doctors Constantly Misdiagnose Women <https://www.prevention.com/health/a26100121/misdiagnosed-women/>

ΝΙΚΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ

ΕΞΑΜΗΝΟ ΦΟΙΤΗΣΗΣ : 5^ο

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙ ΤΕΧΝΕΣ ΣΤΗΝ ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Παρόλο που είναι κοινώς αποδεκτό ότι η μουσική και οι τέχνες στο σύνολό τους μπορούν να είναι ωφέλιμες στην ιατρική εκπαίδευση, είναι μικρός ο αριθμός των σχετικών ερευνών και εργασιών. Ευτυχώς όμως, πολλές, αν όχι οι περισσότερες, ιατρικές σχολές, έχουν αναγνωρίσει την αξία της συμπερίληψης του ανθρωπισμού στην εκπαίδευση των μελλοντικών ιατρών, δημιουργώντας μαθήματα που ασχολούνται με τις τέχνες και τις ανθρωπιστικές αξίες. Μέσα από αυτά τα μαθήματα, οι φοιτητές έρχονται σε επαφή με τις τέχνες και σε ένα ομαδικό κλίμα συζητούν και αναλύουν διάφορα έργα και μουσικές. Από αυτή την διαδικασία αποκτούν σημαντικές δεξιότητες που θα τους βοηθήσουν στην μετέπειτα πορεία τους στην Ιατρική. Αδιαμφισβήτητο είναι εξάλλου το γεγονός ότι μέσα από την ενασχόληση με τέχνες όπως την μουσική, οι φοιτητές και οι ιατροί μπορούν να αποσύρονται για λίγο από την πίεση της καθημερινότητάς τους.

Ο άνθρωπος που εκτιμά την τέχνη είναι συνήθως ανοιχτόμυαλος, περίεργος για να εξερευνήσει το άγνωστο, άνετος με την αντιμετώπιση ασαφών περιστατικών και έχει την ικανότητα να «διαβάζει» ένα έργο τέχνης, ή κατ' αναλογία ένα δύσκολο περιστατικό, σαν να το αντικρίζει για πρώτη φορά. Σύμφωνα με μια τριτοετή φοιτήτρια ιατρικής στο McGill¹, τα τεχνολογικά επιτεύγματα που είναι σήμερα στη φαρέτρα του ιατρού, έχουν αφαιρέσει από τον σύγχρονο ιατρό την ικανότητα να αναγνωρίζει μόνος του τα συμπτώματα των νόσων με την απλή κλινική εξέταση του ασθενή. Όπως υποστηρίζει, αυτό το κενό της παρατηρητικότητας, μπορεί να καλυφθεί, με την βοήθεια της μελέτης έργων τέχνης.

Η ενσωμάτωση στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα μιας ιατρικής σχολής ενός μαθήματος που ασχολείται με την τέχνη, έχει πολλά να προσφέρει στους εκπαιδευόμενους, μελλοντικούς ιατρούς. Η παρατηρητικότητα και η δημιουργική σκέψη, που μπορεί να αναπτυχθεί μέσα από την ανάλυση διαφόρων έργων τέχνης ή μουσικών κομματιών, θα βοηθήσουν σίγουρα τον μελλοντικό ιατρό να αναγνωρίζει τα συμπτώματα από όλα τα συστήματα του οργανισμού του ασθενή και να τα συσχετίζει μεταξύ τους για να καταλήγει σε σωστές διαγνώσεις. Η συζήτηση διαφόρων έργων τέχνης στο πλαίσιο ενός τέτοιου μαθήματος, μπορεί σίγουρα να βελτιώσει τις επικοινωνιακές ικανότητες των φοιτητών και να αναπτύξει το πνεύμα της συνεργασίας, ούτως ώστε να μπορούν στο μέλλον να λειτουργούν σαν μια ομάδα και να συνομιλούν με τους άλλους ιατρούς, για το όφελος του ασθενή. Βεβαίως, η ενασχόληση με τις ανθρωπιστικές τέχνες μπορεί να παράσχει στους μελλοντικούς ιατρούς τα ερεθίσματα για να αναπτύξουν την προσωπικότητά τους και να ενισχύσουν συναισθήματα όπως της ευαισθησίας, της συμπόνιας και της ενσυναίσθησης που είναι απαραίτητα για έναν κλινικό ιατρό.

Σε πολλές περιπτώσεις, ιατροί και φοιτητές ιατρικής συμμετέχουν σε μπάντες, ορχήστρες, χορωδίες και χρησιμοποιούν την μουσική ως μέσο ανακούφισης από την πίεση της ενασχόλησης με την φροντίδα υγείας. Για παράδειγμα, η ορχήστρα της Ιατρικής Σχολής του McGill¹ απαρτίζεται από φοιτητές και καθηγητές του τμήματος ιατρικής του πανεπιστημίου και διοργανώνει συχνά μουσικές παραστάσεις ανοιχτές στο κοινό. Μέσα από αυτή την ορχήστρα, ιατροί-μουσικοί συνδέονται και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους αλλά και με τον κόσμο, εκτός των πλαισίων

του νοσοκομείου και της ιατρικής σχολής.

Η Dr. Arjmand², καθηγήτρια Ιατρικής στο Rush Medical College, περιγράφει το ετήσιο μουσικό ρεσιτάλ που πραγματοποιείται από φοιτητές και καθηγητές στην σχολή της παραδοσιακά εδώ και 24 χρόνια. Μέσα από αυτό, οι εμπλεκόμενοι έρχονται σε επαφή με την τέχνη στο πλαίσιο της ιατρικής εκπαίδευσης. Αυτό τους επιτρέπει, μέσα σε ένα διαφορετικό κλίμα από αυτό της καθημερινότητας, να μοιραστούν, φοιτητές, ιατροί και κοινό, ένα μέρος της προσωπικότητάς τους, που αλλιώς θα παρέμενε άγνωστο, με αποτέλεσμα οι σχέσεις τους να ήταν τυπικές και απρόσωπες (όπως παρατηρείται σε πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα). Στο τέλος νιώθουν όλοι εμπλουτισμένοι με αισθήματα προσφοράς, οικειότητας μέσα από αυτή την εμπειρία που τους φέρνει σε άλλους ρόλους από αυτούς της καθημερινότητας, δηλαδή του καθηγητή – μαθητή, ή του ασθενή – ιατρού. Αυτό το βαθύ αίσθημα αγάπης και προσφοράς αντανακλάται αργότερα όταν κάποιοι φοιτητές προσφέρουν μουσική παράσταση στους ασθενείς του ογκολογικού. Η dr. Arjmand αναφέρει ότι η εκτίμηση της μουσικής τέχνης μάς διδάσκει μια σημαντική για τους ιατρούς δεξιότητα: την ικανότητα να ακούμε!

Οι Ledger και Joynes³ σε μια έρευνά τους διεξήγαγαν μια σειρά μαθημάτων 2 εβδομάδων με θέμα «Μουσική και Ιατρική» σε δευτεροετείς και τριτοετείς φοιτητές Ιατρικής στο Ηνωμένο Βασίλειο. Μετά το τέλος των μαθημάτων προχώρησαν σε κάποιες συνεντεύξεις με τους φοιτητές για να καταλάβουν πως τους επηρέασαν τα μαθήματα αυτά. Οι φοιτητές ανέφεραν ότι η μουσική ήταν ωφέλιμη για την υγεία τους και την ψυχική τους κατάσταση και βοήθησε στην ανάπτυξη της ταυτότητάς τους ως ιατροί. Η ενασχόληση με την μουσική συνέβαλε στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των φοιτητών και στην δεκτικότητά τους σε διαφορετικές απόψεις. Φοιτητές οι οποίοι ασχολούνται με την μουσική δηλώνουν ότι τους βοήθησε να συνδυάσουν την ταυτότητά τους ως μουσικοί με την υπό ανάπτυξη ταυτότητά τους ως ιατροί. Οι Ledger και Joynes τονίζουν την σημασία της παροχής εκπαίδευσης σχετικά με την μουσική και μαζί με την ιατρική στους υποψήφιους ιατρούς.

Μέσα από αυτά τα παραδείγματα, γίνεται κατανοητό ότι οι ιατροί και οι φοιτητές ιατρικής νιώθουν την ανάγκη να ασχοληθούν με την μουσική, η οποία τους φέρνει σε ένα κόσμο συνεργασίας και αλληλεπίδρασης με τους συναδέλφους τους, ενώ ταυτόχρονα η μελέτη μουσικής αλλά και άλλων ειδών τέχνης τους προσφέρει σημαντικά οφέλη που θα τους βοηθήσουν να χτίσουν την ταυτότητά τους ως ιατροί. Συνεπώς, είναι απαραίτητο οι ανθρωπιστικές τέχνες να ενσωματώνονται στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα των ιατρικών σχολών και να προσφέρεται στους φοιτητές η ευκαιρία να γίνονται για λίγο δημιουργικοί, μέσα στην ρουτίνα της θεωρίας!

Πηγές

- <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/MED2135/01.%20ΜΑΘΗΜΑ%201ης%2011.%202023%20%20%20ανθρωπισμός%20ουσία%20της%20ιατρικής.%22/H%20ΤΕΧΝΗ%20-%20Η%20ΙΑΤΡΙΚΗ%20ΤΕΧΝΗ%20-%20ΑΡΘΡΟ.pdf>
- Arjmand, Susan B. MD. Music Lessons. *Academic Medicine* 81(9):p 836, September 2006. (https://journals.lww.com/academicmedicine/fulltext/2006/09000/music_lessons.19.aspx)
- Ledger A and Joynes V. “A huge part of my life”: Exploring links between music, medical education, and students’ developing identities as doctors [version 1]. *MedEdPublish* 2018, 7:183 (<https://doi.org/10.15694/mep.2018.0000183.1>)

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΞΥΔΗΣ

ΕΞΑΜΗΝΟ ΦΟΙΤΗΣΗΣ :7^ο

ΜΗ ΦΕΥΓΕΤΕ ΑΚΟΜΑ ΦΙΛΟΙ ΜΟΥ!

Περιμένετε λίγο φίλοι μου. Μη φεύγετε ακόμα.

Καθίστε λίγο ακόμα να συζητήσουμε και να γελάσουμε και να τραγουδήσουμε. Ωραία δεν περνάμε ως τώρα;

Μη μαζεύετε τόσο βιαστικά τα πανωφόρια σας.

(Μην με αφήνετε με τη μοναξιά μου).

Έχω σκεφτεί κάποια πράγματα και ήθελα να σας τα πω. Το ένα αφορά ένα μοναχικό λουλούδι που είδα χτες στον δρόμο ανάμεσα στα τσιμέντα. Το άλλο αφορά τον ξύλινο σταυρό που βλέπετε πίσω σας.

Μη φεύγετε ακόμα.

Εντάξει, δεν θα φλυαρήσω άλλο, το υπόσχομαι. Απλώς, βλέπετε, αισθάνομαι πάντα την ανάγκη να μιλήσω.

Είναι όμορφη η συντροφιά των ανθρώπων.

(Με γλυτώνει από τη μοναξιά μου και μου δίνει ένα νόημα μυστήριο).

Είναι όμορφη η συντροφιά σας.

Καθήστε λίγο, νύχτωσε έξω.

Να, θα κάνω λίγο χώρο εδώ στο σαλόνι, στην κρεβατοκάμαρα και στο φεγγάρι για να ξαπλώσετε να κοιμηθείτε.

Ορκίζομαι, όλο το βράδυ θα είμαι ξύπνιος να σας προσέχω.

Γιατί βιάζεστε; Πού έχετε να πάτε; Είναι τα σπίτια σας πιο ζεστά απ' το δικό μου; Ορίστε, έχω ανάψει και το τζάκι για να ζεσταθείτε. Κάνει πολύ κρύο έξω.

Τι ρωτάτε; Γιατί δεν κλείνω το παράθυρο; Αυτό επιτρέψτε μου να μην το απαντήσω. *(Θέλω να ακούω τι γίνεται έξω).*

Αφήστε τουλάχιστον τις μεγάλες βαλίτσες του πόνου που κουβαλάτε σε εμένα. Θα τις φυλάξω, αλήθεια. Αφήστε τες εδώ, μην τις πάρετε μαζί.

Έστω, αδειάστε λίγο από το φορτίο τους στο σπίτι μου. Να, εδώ, *ξεκουράστε τον πόνο σας*. Ας είναι αυτή η επισφράγιση της φιλίας μας. Εγώ θα σας αγκαλιάζω, κι εσείς θα μου δίνετε λίγη από την οδύνη σας.

Περίσσεψε ο πόνος σας φίλοι μου, το γνωρίζω. *(Περίσσεψε ο πόνος στον κόσμο...)*

Κι εσύ αγαπημένη μου, μη φύγεις. Κάτσε εσύ τουλάχιστον...

(Αναρωτιόμουν πάντα γιατί κυριεύει η σιωπή στο διαμέρισμά μου. Τώρα κατάλαβα ότι έλειπε η φωνή σου. Μου θυμίζει τα ποιήματα που δεν έγραψα ακόμα... θα τα γράψω όμως).

Δεν μπορώ να σε βλέπω με αυτό το μεγάλο σεντούκι των ενοχών και τις οδύνης που κουβαλάς παντού. Γιατί δεν το αφήνεις σε εμένα; Δεν με γνώρισες ακόμα; Δεν με αγάπησες; *(Ή δεν σε αγάπησα εγώ αρκετά;)*

Να, έχω κάνει χώρο. Πολύ χώρο. Ας είναι αυτή η επισφράγιση του έρωτά μας. Εγώ θα σε προσέχω, και εσύ θα μου δίνεις τον πόνο σου...

Μην φεύγετε ακόμα.

Κάποιος είχε αρχίσει ένα ανέκδοτο και το άφησε στη μέση. Το πικάπ σταμάτησε να παίζει μουσική αλλά θα βάλω άλλον δίσκο. Το κρασί τελείωσε αλλά έχω ακόμα ένα μπουκάλι. Το τζάκι έσβησε αλλά...

Να με συγχωρέσετε, τώρα θυμήθηκα ότι

δεν έχω τζάκι.

Παράξενο μου φαίνεται.

Είναι αστείο βασικά, γιατί τόσο καιρό, τόσα χρόνια, δεν κατάλαβα ότι για να σας ζεστάνω,

Έβαζα φωτιά στον εαυτό μου.

Βλέπετε, πάντα μπέρδευα την θυσία με τον πόνο.

Τώρα, όμως, πώς θα κόψω λουλούδια να δώσω να σας φυλάνε τα χέρια καθώς φεύγετε;

Πώς θα σας αγκαλιάσω; Έγινε στάχτες το

σώμα μου. Σας λέρωσα.

Δεν ήθελα να φύγετε έτσι βρώμικοι. Νόμιζα ότι σας

ζέσταινα, φίλοι μου!

Αγαπημένοι μου, μακάρι να το γνώριζα, ότι ίσως, για να σώσω εσάς, έπρεπε πρώτα να σώσω τον εαυτό μου.

Μακάρι να το γνώριζα...

...

Α, φύγατε κιάλας. Άδειασε το

σπίτι. Σιγή.

Καμία βαλίτσα δεν έμεινε εδώ. Κανέναν πόνο δεν ανάπαυσα σήμερα. Να με συγχωράτε! Μοναξιά μου, μη με μαλώνεις! Γνωρίζω την αμαρτία μου!

Γνωρίζω...

Δεν προσέφερα χαρά στους φίλους μου. Μόνο στάχτη τους προσέφερα.

Δεν προσέφερα ειρήνη στους αδελφούς μου. Μόνο λόγια τους προσέφερα.

Δεν προσέφερα ανάπαυση στην αγαπημένη μου. Μόνο πόνο της προσέφερα. Περίσεψε ο πόνος στον κόσμο...

...

Βασικά... επιτρέψτε μου κάτι.

Επίτρεψε μου, Μοναξιά, κάτι ελάχιστο να πω.

Τον πόνο που περίσεψε στους ανθρώπους και στη ζωή, ίσως να μην κατάφερα να τον αναπαύσω.

Όμως εγώ, που σας φιλοξένησα με τις στάχτες μου,

προσπάθησα πάντα να

σκουπίσω

τα δάκρυά σας.

(Άραγε, πόσο χρειάστηκα κι εγώ δύο χέρια να αγκαλιάσουν τα δικά μου δάκρυα;)

Προσπάθησα πάντα

να προσφέρω

την παρουσία μου.

Κάποια αξία δεν έχει κι αυτό;

Δεν ξέρω αν έχω αξιοποιήσει τη ζωή μου. (Πολλά λένε οι άνθρωποι ότι έχω καταφέρει. Οι άνθρωποι όμως δεν με ξέρουν).

Όμως τα δάκρυα σας, τις μικρές αυτές φλόγες οδύνης, τα παρεξηγημένα αυτά λουλούδια, εγώ τα ασπάστηκα.

Μάλιστα, τα έχω φυλάξει στο σπίτι μου.

Να, τα έχω εδώ, δίπλα στον Εσταυρωμένο και στη συγγνώμη που σας χρωστάω. Γιατί, ποιος ξέρει, **ίσως κι αυτά κάποιο ρόλο να παίζουν στη σωτηρία της ψυχής**. Αν είναι έτσι, κάπου θα με χωρέσει κι εμένα ο Θεός...

Και πόσο περισσότερο θα είχα βοηθήσει αν μπορούσα να προσφέρω τον εαυτό μου άφθαρτο, ζωντανό, πλήρη αντί για τις στάχτες που είμαι τώρα;

Πόσο περισσότερο θα μπορούσα να σας βοηθήσω...

...

Καληνύχτα σας φίλοι μου. Καλή επιστροφή στους τόπους σας.

Νιώθω ότι θα αργήσουμε να τα ξαναπούμε, αλλά σας περιμένω ήδη.

Ξεκινάω αμέσως μαζεύοντας λίγο-λίγο φως και χρώμα να ξαναφτιάξω τον εαυτό μου από την αρχή.

Γιατί, δεν ξέρω, έχω μία ελπίδα ότι με την καινούργια μου ύλη *ίσως μπορέσω να ανακουφίσω και λίγο από τον πόνο σας*.

Σώζοντας τον εαυτό μου, ίσως μπορέσω να σώσω κι εσάς.

...

Βιάσου όμως τώρα Μοναξιά μου και βοήθησε με. Βιάσου να πλάσεις, έστω πρόχειρα, τα χέρια μου.

Κλείσε τώρα τα φώτα και πάρε το παλτό σου γιατί πρέπει να φύγουμε.

Πάμε, γιατί είναι ένα παιδάκι πικραμένο από κάτω που εδώ και ώρα με φωνάζει. Δεν μου μιλάει, βέβαια. Δεν με γνωρίζει.

Απ' το παράθυρο το ακούω

να κλαίει.

Θα κρύωσαν, βλέπεις, τα δάκρυα του, και είναι κρίμα

να μην τα αγκαλιάσει κάποιος.

Άσκηση από την Τράπεζα Θεμάτων του μαθήματος:

ΘΕΜΕΛΙΟ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΗΡΙΑ ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ Ο ΕΡΩΤΑΣ

Παντοδύναμος και ανίκητος, ο έρωτας αποτελεί την ισχυρότερη δύναμη του σύμπαντος. Πανταχού παρών ο Έρωτς, άχρονος και αέναος, σημαδεύει με τα πανίσχυρά του βέλη θνητούς και αθανάτους, που υποχωρούν και καθυποτάσσονται στη θέληση του μικρού φτερωτού θεού. Ο αρχαίος ελληνικός μύθος του Έρωτα και της Ψυχής αφορά την υπέρβαση των εμποδίων ανάμεσα στην Ψυχή και τον Έρωτα και την απόλυτη ένωσή τους σε έναν ιερό αιώνιο γάμο.

Ο ΜΥΘΟΣ

Τι είναι ο μύθος; Σίγουρα όχι κάτι απλοϊκό ή ανυπόστατο. Πίσω από τα φαινομενικά απλά νοήματα όλων των μύθων και των παραμυθιών κρύβονται βαθιές, πανανθρώπινες αλήθειες. Ακριβώς γι' αυτό η σημειολογία των μύθων είναι αρχετυπική, μεταβάλλοντας τον καθέναν τους σε μια μύηση. Στην ιστορία του Έρωτα και της Ψυχής αυτό είναι πέρα για πέρα αληθινό, καθώς πίσω από τα γεγονότα περιγράφεται η περιπέτεια της ίδιας της ανθρώπινης ψυχής, οπότε αποτελεί για εμάς θαυμάσιο εργαλείο αυτογνωσίας με στόχο να εξετάσουμε πιο συγκεκριμένα όσα έχουμε σπείρει στον αγρό της συνείδησής μας και να ενθαρρύνουμε αυτό το κομμάτι του εαυτού μας που αξίζει να ανθίσει... Μέσα στην πλοκή του μύθου είναι παρόντα συμβολικά όλα τα στάδια της πορείας της ψυχής: το υψηλό πεπρωμένο της, η άνοδος, το σφάλμα, η πτώση της και κατόπιν η σταδιακή αφύπνισή της και η ανάδυση των εσωτερικών ικανοτήτων της μέσα από δοκιμασίες που την οδηγούν τελικά στον θρίαμβο και στην αποθέωσή της.

Βλέπουμε ένα πήλινο σύμπλεγμα του Έρωτα και της Ψυχής, από το Αρχαιολογικό Μουσείο Πέλλας. Το σύμπλεγμα Έρωτα και Ψυχής συμβολίζει την αγνή αγάπη, την αγνή ένωση. Χρονολογείται στις αρχές του 1ου αι. π.Χ. Από το έργο λείπουν τμήμα του σώματος της Ψυχής και τα πόδια του Έρωτα. Δεν διατηρήθηκαν τα χρώματα που αρχικά χρωμάτιζαν την επιφάνεια των ειδωλίων. Μέγιστο σωζόμενο ύψος 10 εκατοστά. Η κεραμική παραγωγή (αγγεία και ειδώλια) της Πέλλας ήταν γνωστή στην ελληνιστική εποχή. Στις ανασκαφές της αρχαίας πόλης έχουν έρθει στο φως μεγάλος αριθμός κεραμικών εργαστηρίων. Το ειδώλιο πιθανότατα κατασκευάστηκε σε εργαστήριο στην περιοχή της Αγοράς. Ο φτερωτός Έρωτας, στα δεξιά του θεατή, που αγκαλιάζει και φιλά την Ψυχή, που βρίσκεται στα αριστερά του θεατή, εκτίθεται στη μόνιμη συλλογή του Μουσείου, στην ενότητα «Δημόσιος Βίος και Αγορά».

Ο μύθος του Έρωτα και της Ψυχής αναφέρεται ως μια αρχαία αλεξανδρινή παράδοση των ελληνιστικών χρόνων. Δεν συνδέεται με συγκεκριμένους τόπους και ιστορικά γεγονότα, αλλά προσπαθεί να ερμηνεύσει αξιόλογα φαινόμενα ή και να εκφράσει κάποια φιλοσοφική διδασκαλία, όπως η περίφημη αθανασία της ψυχής. Η αλήθεια που εκφράζει ο μύθος του Έρωτα και της Ψυχής, είναι ότι η υπέρτατη ηδονή προκύπτει από το σμίξιμο του έρωτα με την ψυχή. Ο αρχαίος ελληνικός μύθος, όντας οργανικό μέρος της θρησκείας ενός υπέροχου πολιτισμού, δεν προβάλλει απλά ένα επιγραμματικό, στατικό δίδαγμα, αλλά λειτουργεί και ο ίδιος ως μια διαδικασία μύησης στις μεγάλες αλήθειες της ζωής. Έτσι από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα ο μύθος του Έρωτα και της Ψυχής έχει εμπνεύσει αναρίθμητους καλλιτέχνες σε όλο τον κόσμο, με δύο από τους οποίους θα ασχοληθούμε εδώ παρακάτω.

«...θα σου διηγηθώ μια ελληνική ιστορία...», έτσι αρχίζει τον 2ο μ.Χ αι., ο Λατίνος Λούκιος Απουλήιος, τη

νουβέλα του «Οι Μεταμορφώσεις». Ο μύθος του Έρωτα και της Ψυχής είναι μια ιστορία μέσα σε αυτήν τη διήγηση. Την αφηγείται μια γριά γυναίκα σε ένα νέο κορίτσι, εισάγοντάς το στο μυθικό βάθος των μητριαρχικών μυστηρίων, που είναι το θηλυκό μυστήριο της αναγέννησης μέσα από την αγάπη.

Ο Απουλήιος ανήκε στους δημιουργικούς άνδρες όλων των εποχών που τους καθοδηγεί η Ψυχή – θηλυκή ως αρχή και στον άνδρα και στη γυναίκα. Ο εραστής δε της ψυχής, ο Έρωτας, δεν είναι το πανούργο χερουβείμ, αλλά ο αρχέγονος Θεός Έρως -αρσενική αρχή και στον άνδρα και στη γυναίκα. Δεν μιλάμε για τοαρσενικό και το θηλυκό στοιχείο ως φύλο. Μιλάμε για τη θηλυκή και την αρσενική αρχή που ενυπάρχει

σε κάθε άνθρωπο, σύμφωνα με την Ψυχολογία του Βάθους. Αυτό που για το αρσενικό είναι επιθετικότητα, νίκη, κατάκτηση, ικανοποίηση του πόθου, για το θηλυκό είναι πεπρωμένο, μεταμόρφωση, το ύψιστο μυστήριο της ζωής. Εδώ απαιτείται να ξεχάσουμε τα πολιτιστικά σχήματα που παίρνει η σχέση άνδρα – γυναίκας και να πάμε πίσω στο αρχέγονο φαινόμενο – του ιερού αιώνιου γάμου, στην αρχετυπική εμπειρία της συμφιλίωσης της θηλυκής και αρσενικής αρχής μέσα στο άτομο, μέσα από την εξερεύνηση του βάθους της ύπαρξης που απαιτεί η διαδικασία της εξατομίκευσης. Αυτή την εξέλιξη σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο που έχει ως κέντρο της το μυστηριακό φαινόμενο της αγάπης, αφηγείται ο μύθος του Έρωτα και της Ψυχής.

Η Ψυχή ήταν μία πεντάμορφη βασιλοπούλα, τόσο όμορφη που κανείς δεν θεωρούσε τον εαυτό του άξιο να τη ζητήσει σε γάμο. Οι θνητοί την τιμούσαν σαν να ήταν η ίδια η θεά Αφροδίτη κι έτσι η θεά ζήλεψε. Για να την ταπεινώσει, ζήτησε από τον γιό της, τον Έρωτα, να την κάνει να ερωτευτεί τον πιο άσχημο άντρα του κόσμου. Όμως ο ίδιος ο Έρωτας έπεσε θύμα των βελών του και ερωτεύτηκε την Ψυχή. Μόλις την είδε, την πόθησε και έδωσε χρησμό στον πάτερα της να την ετοιμάσει για γάμο και να την οδηγήσει στην κορυφή ενός ψηλού βουνού. Θα ερχόταν εκεί (δήθεν) να την κατασπαράξει ένα τρομερό τέρας, έλεγε ο χρησμός. Ο βασιλιάς περίλυπος αλλά υποχρεωμένος να υπακούσει στην εντολή του χρησμού, ετοίμασε την κόρη του και την άφησε στην κορυφή του βουνού. Αντί για τέρας όμως, την πήρε από εκεί ο Ζέφυρος και την μετέφερε στους κήπους του λαμπρού παλατιού του Έρωτα, όπου αόρατοι υπηρέτες εκτελούσαν κάθε της επιθυμία. Το πρώτο της βράδυ η Ψυχή αισθάνεται την παρουσία ενός αόρατου εραστή. Νιώθει για πρώτη φορά τον Έρωτα να κυριεύει το κορμί της, κι ας μην μπορεί να τον δει. Εκεί βυθίζεται σε τυφλή έκσταση, αφού τον εραστή της μόνο τον αισθάνεται και τον ακούει. Τον αποκαλεί «γλυκό σαν μέλι» και εγκαταλείπεται στην παραδείσια ευδαιμονία της. Υποτάσσεται στην κατοχή και τη δύναμή του, μακριά από την αρχή της ανώτερης θηλυκής συνειδητότητας. Έζησε έτσι ευτυχισμένη για αρκετό καιρό, ώσπου νοστάλγησε την οικογένειά της και ζήτησε να την δει. Ο Έρωτας, αόρατος πάντα, της έδωσε την άδεια με δύο όρους: να μην αποκαλύψει το μυστικό της ζωής της στο παλάτι του και να μην επιχειρήσει ποτέ να τον δει.

Κάθε παράδεισος όμως έχει και το φίδι του. Οι αδελφές της, μόλις την είδαν τόσο ευτυχισμένη, ζήλεψαν και την πίεσαν φορτικά να αποκαλύψει το μυστικό της. Κάποια στιγμή εκείνη ενέδωσε και τους είπε την ιστορία. Τότε εκείνες την έπεισαν ότι ο αόρατος εραστής είναι κάποιο τέρας που τη θρέφει για να την φάει την κατάλληλη στιγμή. «Πρέπει να παραφυλάξεις και να τον σκοτώσεις, πριν σκοτώσει εκείνος εσένα», της είπαν με επιμονή.

Επιστρέφοντας στο παλάτι, η Ψυχή βρισκόταν σε τρομερό δίλημμα: να καταπατήσει την υπόσχεσή της στον

άορατο εραστή ή να παρακούσει τις αδελφικές νουθεσίες; Αποφάσισε να κάνει το πρώτο για να ικανοποιήσει την περιέργειά της, την επιθυμία της για γνώση. Κρύφτηκε στο δωμάτιο του Έρωτα για να δει και να γνωρίσει ποιο είναι αυτό το τέρας που δεν αποκαλύπτει τον εαυτό του και ενδεχομένως κάποια στιγμή θα την κατασπαράξει. Όταν όμως βγήκε από την κρυψώνα της, αντί για κάποιο δύσμορφο θηρίο, είδε έναν πανέμορφο έφηβο να κοιμάται. Με μαχαίρι και λύχνο πλησιάζει τον «άγνωστο» εραστή της την ώρα που κοιμάται. «Στο φως του έρωτα που την κυριεύει, η Ψυχή συναντά τον Έρωτα ως θεό, ο οποίος είναι το ανώτερο και το κατώτερο μαζί στο Ένα, που συνδέει και τα Δύο». Τρυπά το δάκτυλό της με ένα από τα βέλη του και σκύβει να τον φιλήσει.

Ταράχτηκε τόσο από την ομορφιά του, που μία σταγόνα από το λυχνάρι που κρατούσε, έπεσε πάνω στο σώμα του Έρωτα και τον ξύπνησε. Αυτός αμέσως πετά μακριά, καθώς η Ψυχή είχε παρακούσει τις εντολές του. Έτσι και οι δυο αποδεσμεύονται από τον καταβρωχθιστικό εναγκαλισμό στο σκοτάδι, αναλαμβάνοντας τον πόνο του από-χωρισμού, της εξ-ατομίκευσης. Ο φορέας του πόνου και των δυο δεν είναι το μαχαίρι αλλά το λάδι που τρέφει το λυχνάρι, την αρχή του φωτός και της γνώσης. Ο Έρωτας, οργισμένος που η Ψυχή είχε παρακούσει την επιθυμία του, έφυγε λοιπόν από το παλάτι. Εκείνη έμεινε να κλαίει για την παρακοή της και τον χαμό του ιδανικού εραστή της.

Η Ψυχή προτάσσοντας την επιθυμία της για γνώση, αποχωρίζεται την παιδιάστικη ασύνειδη πλευρά της

πραγματικότητάς της. Δεν είναι πια θύμα, μα μια ενεργητικά ερωτευμένη γυναίκα, συνεπαρμένη από τον Έρωτα που την είχε αδράξει ως εσωτερική δύναμη κι όχι ως εξωτερικός κατακτητής. Δεν της είναι αρκετό πια να γοητεύει και να γοητεύεται. Η απώλεια του εραστή της ακριβώς τη στιγμή που, υπό το φως της γνώσης του έρωτα, η Ψυχή αρχίζει να αγαπά πραγματικά, είναι μια από τις βαθύτερες αλήθειες του μύθου.

Η Ψυχή, με την απόφασή της να δει τον Έρωτα, βάζει τέλος στη μυθική εποχή, όπου οι σχέσεις εξαρτώνταν αποκλειστικά από την υπέρτατη δύναμη των θεών, δέσμιες του ελέους τους. Τώρα αρχίζει η εποχή της ανθρώπινης αγάπης στην οποία η ανθρώπινη ψυχή παίρνει συνειδητά τόσο τη μοιραία απόφαση όσο και την ευθύνη. Κι αυτό μας επαναφέρει στο υπόβαθρο του μύθου - τη σύγκρουση ανάμεσα στην θνητή Ψυχή και την θεά Αφροδίτη, όπως θα δούμε παρακάτω.

Ο Παν άκουσε το κλάμα της Ψυχής και την συμβούλεψε να βγει σε βουνά και κάμπους και να αναζητήσει τον Έρωτα. Εκείνη πήγε πρώτα στο πατρικό της και ώθησε με τέχνασμα τις αδελφές της να γκρεμιστούν από ένα ψηλό βουνό για το κακό που της είχαν κάνει, και στη συνέχεια άρχισε να περιπλανιέται, αναζητώντας τον Έρωτα, ο οποίος την ίδια ώρα υπέφερε στο σπίτι της μητέρας του. Η Ψυχή άρχισε να αναζητά παντού, απελπισμένη, τον αγαπημένο της. Ζητώντας απεγνωσμένα τη βοήθεια θεών και ανθρώπων, έφθασε σ' έναν ναό της Αφροδίτης, όπου και ικέτευσε τη θεά να τη βοηθήσει στην αναζήτηση του αγαπημένου της. Η θεά Αφροδίτη ζηλεύει ξανά την αγάπη των δύο νέων και αρχίζει να καταδιώκει την Ψυχή, ώσπου εκείνη να της παραδοθεί. Στη συνέχεια, η Ψυχή υπηρετεί τη θεά Αφροδίτη φέρνοντας σε πέρας τέσσερις παράξενους άθλους που απαιτούν όχι την πάλη, μα τη συμφιλίωση της θηλυκής και της αρσενικής αρχής. Η συμφιλίωση αυτή κάνει δυνατή την ικανότητα να συγκρατείται το ζωντανό ρεύμα της ζωής και να σχηματοποιείται, να γονιμοποιείται, να συλλαμβάνει και να γεννά. Η θεά Αφροδίτη υπέβαλε την Ψυχή σε δοκιμασίες, όπως να ξεχωρίσει ανακατεμένους σπόρους όλων των ειδών, να μαζέψει το χρυσό μαλλί άγριων προβάτων και να της φέρει νερό από τη λίμνη της Στύγας. Η Ψυχή τα κατάφερε με τη βοήθεια ζώων και στοιχείων της φύσης, μέχρι που η θεά Αφροδίτη της ζήτησε να κατέβει στον Άδη και να ζητήσει από την θεά του κάτω κόσμου, την Περσεφόνη, το κουτί με το φίλτρο για την αψεγάδιαστη ομορφιά της. Όταν έφθασε στο παλάτι της Περσεφόνης, η Ψυχή ζήτησε από την Περσεφόνη το κουτί που περιείχε το φίλτρο της ομορφιάς της, προκειμένου να το δώσει στη θεά Αφροδίτη. Η Περσεφόνη της το έδωσε υπό τον όρο να μην ανοιχτεί το κουτί, παρά μόνο από την ίδια τη θεά Αφροδίτη. Τότε, η Ψυχή κίνησε για τον δρόμο της επιστροφής· στη διαδρομή όμως την έπιασε πάλι η περιέργεια και μπήκε στον πειρασμό να δοκιμάσει λίγο από το φίλτρο της ομορφιάς των θεών, προκειμένου να σιγουρευτεί ότι θα μπορέσει να ξαναγοητεύσει τον χαμένο εραστή της, τον Έρωτα, όταν τον βρει. Ευθύς, όμως, όταν άνοιξε το κουτί, αποκοιμήθηκε ύπνο βαθύ, όμοιο με θάνατο. Αυτός ο τέταρτος άθλος, η κάθοδος της Ψυχής στον Άδη ώστε να πάρει από τη θεά Περσεφόνη, για χάρη της θεάς Αφροδίτης, το μυστικό της αιώνιας ομορφιάς, μπορεί να ερμηνευτεί μόνο υπό το φως των Ελευσίνιων μυστηρίων. Η Ψυχή παρακούει για μια ακόμη φορά μια θεϊκή εντολή, αυτή της Περσεφόνης, μια ανάσα μόλις από την επιτυχή έκβαση κι αυτού του άθλου της, του τελευταίου. Επιλέγει να μάθει το μυστικό που μεταφέρει για τη θεά Αφροδίτη για να κερδίσει στα σίγουρα την αγάπη του Έρωτα. Ως θηλυκός Προμηθέας παίρνει αυτό που κανονικά ανήκει στα αρχέτυπα -στις θεές- και η τιμωρία της είναι να βυθιστεί σε ύπνο. Η αυτοθυσιαστική της απόφαση και η ανάγκη της για σωτηρία μέσω της αγάπης εμπνέουν και

κινητοποιούν τον αιχμαλωτισμένο στα δεσμά της μεγάλης θεάς μητέρας του, Έρωτα προς τον δρόμο της δικής του ανάπτυξης.

Ο Έρωτας, λοιπόν, ο οποίος δεν μπορούσε να βλέπει άλλο να υποφέρει η Ψυχή από τις δοκιμασίες της μητέρας του, και έχοντας πάρει πια τις αποδείξεις της αγάπης της, την ξυπνά και ζητά από τον Δία, συμμαχώντας μαζί του, να του δώσει την άδεια να την παντρευτεί. Ο Δίας λοιπόν, ως «από μηχανής θεός», υποδέχεται την Ψυχή

στον Όλυμπο και της δίνει αμβροσία, ώστε να γίνει αθάνατη και να μπορέσει να σμίξει με τον Έρωτα αιώνια. Τη θέση αυτή την κερδίζει η Ψυχή παρά τη θνητότητά της, με το πέρασμά της μέσα από τον συμβολικό θάνατο στην αναγέννηση μέσω της αγάπης. Αργότερα, σε συμβούλιο των θεών, με τη βοήθεια του Δία, ο Έρωτας καταπραΰνει τον θυμό της μητέρας του και παντρεύεται την Ψυχή. Η Ψυχή γίνεται η γυναίκα του Έρωτα και της χαρίζεται η αθανασία. Ύστερα από λίγο καιρό, φέρνει στη ζωή τον καρπό της αγάπης τους, την Ηδονή. Είναι η μυστικιστική χαρά που όλοι οι λαοί περιγράφουν ως τον καρπό της ανώτατης μυστικιστικής ένωσης.

Στην πλοκή του μύθου είναι συμβολικά παρόντα όλα τα στάδια της πορείας της Ψυχής: το υψηλό πεπρωμένο της, η άνοδος, το σφάλμα, αλλά και ο θεός έρωτας, που μέσα από μνητικές δοκιμασίες θα την οδηγήσει στην αφύπνιση, τον θρίαμβο και τη θέωσή της. Ο θρίαμβος της Ψυχής με την άνοδό της στον Όλυμπο μάς στρέφει στην εξελικτική πορεία του ανθρώπου. Στην παραίτηση του «εγώ» από τον ηγετικό του ρόλο και την καθοδήγησή του από την ολότητα του ζευγαριού. Στη συμφιλίωση μεταξύ τέλους και αρχής, ουρανού και γης. Μαζί με την Ψυχή, θεοποιήθηκε και ένα αδιαμφισβήτητο αρχέτυπο. Το αρχέτυπο των δύο εραστών. Των εραστών που υπερνικούν τις αντίξοες συνθήκες και καταλήγουν μαζί. Βρίσκεται παντού. Στην τέχνη, στη λογοτεχνία, ακόμα και σε αγαπημένα μας παραμύθια, με τους ήρωες να αγωνίζονται και να ερωτεύονται, όπως ερωτεύτηκαν και αγωνίστηκαν ο Έρωτας και η Ψυχή. Βρίσκεται ακόμα και μέσα μας, στη δική μας ψυχή και αγωνίζεται όσο τίποτα άλλο να ερωτευτεί και να ζήσει.

ΤΟ ΓΛΥΠΤΟ ΤΟΥ ANTONIO KANOBA

Ο μύθος του Έρωτα και της Ψυχής βρήκε την ιδανικά υπερβατική αποτύπωσή του στο παραπάνω κλασικιστικό

αριστούργημα του Αντόνιο Κανόβα (1757-1822), μέλος του κύκλου μυθολογικών αλληγοριών του καλλιτέχνη, έκθεμα στο Μουσείο του Λούβρου. Το έργο του γλύπτη κατασκευάστηκε μεταξύ 1787 και 1793 και βασίζεται στις αρχές αναπαράστασης του ανθρώπινου σώματος του Πραξιτέλη. Από τον 18^ο αιώνα, όταν σμιλεύθηκε, γνώρισε χιλιάδες αντιγραφές. Το μαρμάρινο γλυπτό αναπαριστά ένα στιγμιότυπο του παραπάνω μύθου του Έρωτα και της Ψυχής και συγκεκριμένα τη στιγμή που ο Έρωτας ξυπνάει και ξαναζωντανεύει την Ψυχή, ώστε οι δυο τους να μπορούν να ενωθούν πια αιώνια.

ΣΕΖΑΡ ΦΡΑΝΚ: «ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΕΡΩΣ» ΣΥΜΦΩΝΙΚΟ ΠΟΙΗΜΑ

<https://drive.google.com/file/d/1HeKC39OquunPTiq-B7yN6oNo4tauBTIj/view?usp=sharing>

Βέλγος στην καταγωγή που έζησε και δίδαξε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του στη Γαλλία, ο Σεζάρ Φρανκ (1822-1890) ήταν ένας από τους πιο σημαντικούς δασκάλους μουσικής της περιόδου και διάσημος οργανίστας. «Η Ψυχή» είναι ένα τεράστιο συμφωνικό ποίημα σε τέσσερα μέρη που ο Φρανκ συνέθεσε το 1886-87, ταυτόχρονα με την περίφημη Σονάτα του για βιολί και πιάνο. Είναι ένα από τα πέντε συμφωνικά ποιήματα που συνέθεσε υπό την επιρροή του Φραντς Λιστ. Αυτή η ιστορία ανθρώπινης (και σαρκικής) αγάπης φαινόταν αταίριαστη για έναν άνθρωπο που ήταν αφοσιωμένος στη θρησκεία του, που μερικές φορές

προσδιοριζόταν ως «χριστιανός μυστικιστής και ασκητής» και αποκαλούνταν «σεραφικός άγγελος» από τους μαθητές του. Ήταν η ιστορία, όπως την έθεσε ο Φρανκ, θέμα σωτηρίας; Λύτρωση με θεϊκή παρέμβαση; Τι γίνεται με όλον τον ερωτισμό; Ο Βενσάν ντ' Ιντύ, μαθητής του Φρανκ στον οποίο ο Φρανκ αφιέρωσε το έργο αυτό, επέμεινε ότι «δεν υπήρχε τίποτα από το παγανιστικό πνεύμα σε αυτό... αλλά είναι εμποτισμένο με χριστιανική χάρη και συναίσθημα.» Ακόμα κι αν τα θέματα του μύθου είναι ασυνήθιστα για έναν «ευλογημένο» συνθέτη όπως ο Φρανκ, αυτά εκφράζονται πλήρως στον όψιμο ρομαντικό χρωματισμό, το συναίσθημα και τη φαντασία του συνθέτη. Κάποιοι είπαν ότι ο συνθέτης «από-ερωτοποίησε» το θέμα, αλλά η μουσική μιλά από μόνη της: πλήρης, υποβλητική, πλούσια χρωματική και βαθιά συγκινησιακή.

«Η Ψυχή και ο Έρωσ - Psyché et Eros» αποτελεί το τέταρτο και τελευταίο μέρος του όλου έργου και απεικονίζει την πρώτη συνάντηση των εραστών – τις αρχικές αργές, διστακτικές στιγμές που υποδηλώνουν μια αρχική ντροπαλότητα – και πιθανώς κατόπιν την ολοκλήρωση του έρωτά τους, όλα αυτά πριν από την καταστροφική πράξη ανυπακοής της Ψυχής σε ό,τι της είχε ζητήσει ο Έρωτας. Ο Έρωτας και η Ψυχή έχουν τα δικά τους μουσικά θέματα, του Έρωτα αρχικά στο τσέλο και στα χάλκινα πνευστά, της Ψυχής στα βιολιά. Η μουσική είναι συναισθηματικά ερωτική, τα θέματα αρχικά ρέουν μαζί σαν μια συζήτηση μεταξύ των δύο εραστών. Ο Φρανκ αργότερα τα αναπτύσσει και τα περιπλέκει αντιστικτικά.

Ο συνθέτης χωρίζει το μέρος αυτό «Ψυχή και Έρωσ - Psyché et Eros» σε τρία μικρότερα μέρη:

- Εισαγωγή: Η Ψυχή κοιμάται (*Lento*), την ξυπνά και την πηγαίνει ο ζέφυρος στα βουνά (*Allegro vivo*).
- Η ένωση των εραστών: Στους κήπους του Έρωτα (*Poco animato*), αργό τμήμα (*lento*), η Ψυχή κι ο Έρωτας είναι μαζί (*Allegretto moderato*).
- Μια αργή ενότητα προλογίζει την τιμωρία και τη λύτρωση της Ψυχής. Το κλείσιμο είναι εξαιρετικά απαλό, ενορχηστρωμένο μόνο από δύο κλαρινέτα, κόρνα, βιολιά και βιόλες.

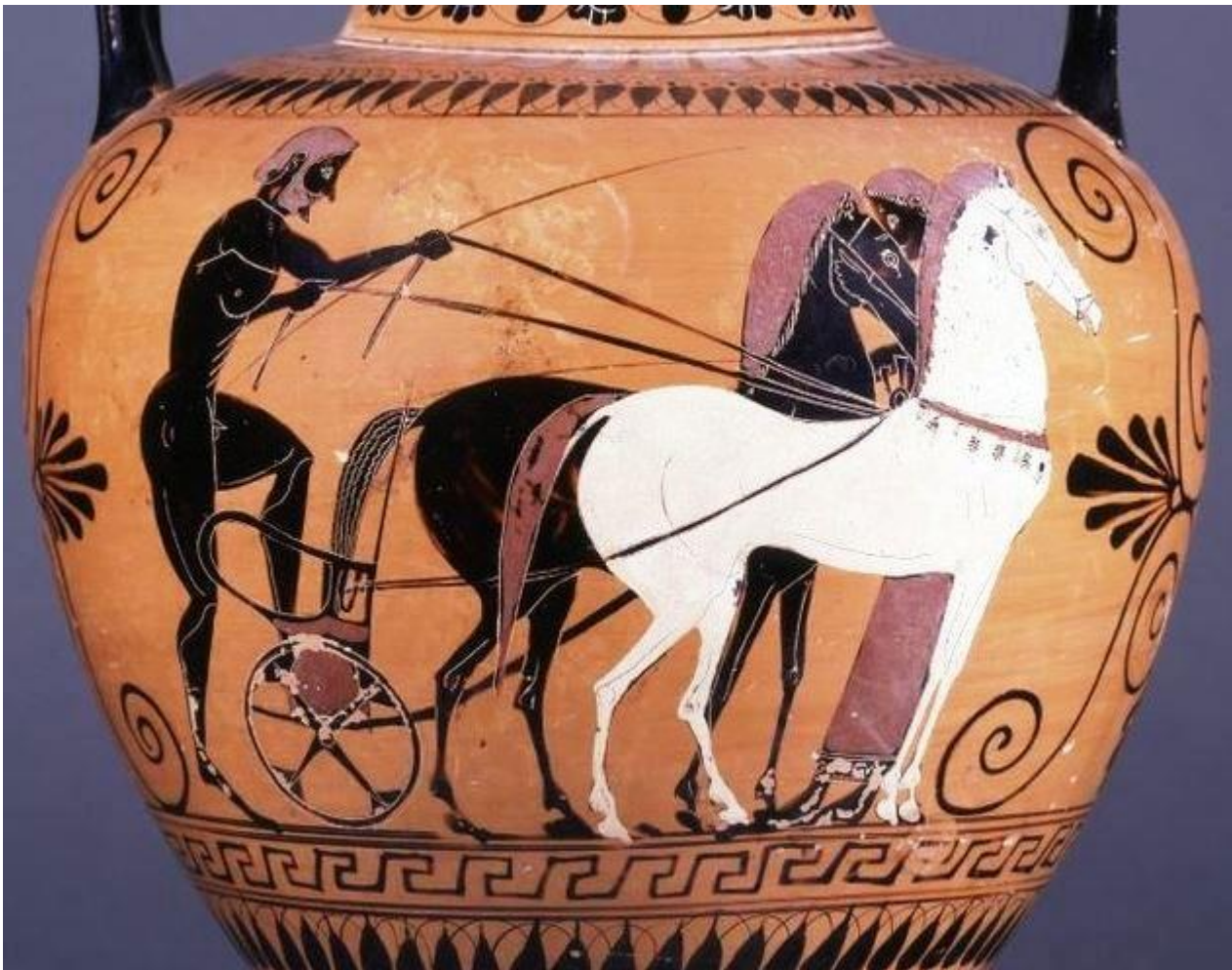
Η εκτέλεση που ακούσαμε είναι από τη Φιλαρμονική του Βερολίνου με μαέστρο τον Κάρλο-Μαρία Τζουλίνι.

Ο ΕΡΩΤΑΣ ΚΑΙ Η ΨΥΧΗ ΣΤΟΝ «ΦΑΙΔΡΟ» ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΑ

Στον «Φαίδρο» ο Πλάτων εμβαθύνει στα θέματα που τον έχουν απασχολήσει κατά κόρον και εδώ βρίσκουν την πλήρη έκφρασή τους. Ποτέ άλλοτε δεν είχε διεισδύσει τόσο στον έρωτα και την ψυχή. Εδώ, η ψυχή παριστάνεται να υπομένει όλες τις δυσκολίες, να προσπερνά όλα τα εμπόδια και με υπομονή και επιμονή να οδηγείται από τον δαίμονά της στο ανώτατο αγαθό. Η ανεξάντλητη επιθυμία της να αντικρίσει το αθάνατο κάλλος την κάνει να αντέχει στους πειρασμούς και τις απογοητεύσεις και να μάχεται να οδηγηθεί στον προορισμό της. Ο τελικός της στόχος είναι να ιδωθεί με τον έρωτα, την τελείωση του κάλλους. Δεν θα γνώριζε η ψυχή τη δαιμόνια δύναμη που τη θέτει σε κίνηση, αν δεν συναντούσε τον έρωτα. Ο έρωτας αποτελεί την κινητήρια δύναμη της ψυχής και αυτό αποκαλύπτεται με τον πιο παραστατικό τρόπο στον «Φαίδρο». Η κίνηση της ψυχής εκπορεύεται από τον Λόγο / τον νου, ο οποίος με τη μορφή ηνιόχου κυβερνά

τις αντιμαχόμενες δυνάμεις τις ψυχής και τις εναρμονίζει (βλ. παρακάτω εικ.). Τότε και ο έρωτας κατευθύνεται προς τη θέαση του φυσικού κάλλους και οι νέοι μέσω της παιδείας οδηγούνται από τους δασκάλους τους με αγάπη και αγωνία για την εξέλιξή τους μακριά από την ανήθικη ηδονή, που φέρει ο αισχρός έρωτας. Ο «Φαίδρος» διδάσκει ότι μπορούμε να αποκτήσουμε τα μεγαλύτερα αγαθά μέσω της ερωτικής μανίας, η οποία δέχεται τη θεϊκή ιδιότητα. Στο «Συμπόσιο», ο Πλάτων, μέσω της ανοδικής κλίμακας που περιγράφει, καταλήγει ότι ο απώτερος στόχος του έρωτα είναι η θέαση της Ιδέας του ωραίου και η αδιάκοπη αναζήτηση του ιδεατού.

Η αλληγορία του άρματος του Πλάτωνα, που εμφανίζεται στον «Φαίδρο», είναι ένα πολύ σημαντικό μέρος της δυτικής αλλά και της παγκόσμιας πνευματικής και φιλοσοφικής παράδοσης. Παρουσιάζει μια πλούσια μεταφορά για την ψυχή και το ταξίδι της. Όποιος έχει ψυχή ας διαβάσει τον «Φαίδρο»!

Όπως στον παραπάνω αμφορέα, η ψυχή απεικονίζεται ως μια ένωση τριών συστατικών: ένας αρματιστής/ηνίοχος (ο λόγος) και δύο φτερωτά άλογα: ένα λευκό (η πνευματικότητα, το οξύθυμο στοιχείο, η τόλμη) και ένα μαύρο (το ορεκτικό στοιχείο, η λαγνεία, ο πόθος). Ο στόχος είναι να ανέβεις στα θεϊκά ύψη, αλλά το μαύρο άλογο δημιουργεί προβλήματα...

Η εικόνα του άρματος παρέχει αναμφισβήτητα ένα τριμερές μοντέλο της ανθρώπινης ψυχής διαφορετικό από τις διαιρέσεις του Φρόντ για το εγώ, το εκείνο - id και το υπερ-εγώ. Ωστόσο, για τον Πλάτωνα το ίδιο το άρμα είναι μόνο η αρχή· η ιστορία των ταξιδιών του είναι μια αποκαλυπτική αλληγορία της πνευματικής ή φιλοσοφικής ζωής. Ενώ το μοντέλο του Φρόντ είναι υλιστικό και αποκομμένο από το εγγενές νόημα, το μοντέλο του Πλάτωνα αναγνωρίζει σιωπηρά τις έμφυτες θρησκευτικές επιδιώξεις της ανθρώπινης ψυχής.

Στον πλατωνικό διάλογο «Φαίδρος» ο στόχος είναι να κατανοηθεί η σημασία του έρωτα και να ακολουθηθεί η πορεία της ανόδου της ψυχής προς την Ιδέα. Εδώ συντελείται η δραματοποίηση της κίνησης της ψυχής προς τον έρωτα. Αρχικά, αποκαλύπτεται η θεϊκή ουσία της ψυχής για να γίνει σαφές ότι η ψυχή έχει άμεση σχέση με την Ιδέα και ότι γνωρίζει την αλήθεια. Έπειτα, αποδεικνύεται η θεϊκή μανία που διακατέχει τον εραστή και αποδίδεται παραστατικά η ερωτική μανία της ψυχής που οδηγεί στην κατάκτηση του εσωτερικού κάλλους. Η ψυχή αναζητώντας την ομορφιά, τη συναντάει στα πρόσωπα που αντανακλούν την ανάμνηση της Ιδέας του κάλλους και καταλαμβάνεται από ερωτική μανία. Η ψυχή μόνο έχει βιώσει την αλήθεια· για αυτό καθορίζει τον αληθινό έρωτα, τη θεία μανία. Ο πραγματικός έρωτας είναι ο έρωτας του δασκάλου και του μαθητή, δηλαδή η αγάπη του δασκάλου προς τον μαθητή του και του μαθητή προς τον δάσκαλο. Ο ρόλος του δασκάλου είναι να μυήσει τον αμύητο άνθρωπο στη θέαση της Ιδέας μέσω του έρωτα. Ο έρωτας της παιδείας είναι εξαγνισμένος και οδηγεί την ψυχή του μαθητή προς την κατάκτηση της ιδέας. Η παιδεία θα κατευθύνει την ψυχή να θυμηθεί την Ιδέα του έρωτα που είχε συναντήσει στον κόσμο των Ιδεών, αφού ο προορισμός της ψυχής είναι να ανασύρει από τη λήθη τις Ιδέες. Η ανάμνηση αιώνιων και άναρχων εννοιών διαποτίζει την ψυχή με ευδαιμονία. Η θέαση της Ιδέας του κάλλους επιτρέπει την ανάπτυξη της ερωτικής μανίας και τελικά κατακτάται η ερωτική γνώση. Η πορεία που ακολουθούν οι μετέχοντες στον έρωτα είναι αυτή της φιλοσοφίας, κατά την οποία συγκρατούν τις ρέπουσες δυνάμεις προς την κοινή ερωτική μανία. Η έννοια του έρωτα συλλαμβάνεται υπό την καθοδήγηση της παιδείας. Ο φιλοσοφικός έρωτας είναι η ανώτερη μορφή παιδείας, γιατί ενδυναμώνει τον εραστή με φρόνηση, ώστε να καταφέρει να ισορροπήσει τις δυνάμεις της ψυχής του. Δεν θα γνώριζε η ψυχή τη δαιμόνια δύναμη που την θέτει σε κίνηση, αν δεν συναντούσε τον έρωτα. Όπως προείπαμε, ο έρωτας αποτελεί την κινητήρια δύναμη της ψυχής και αυτό αποκαλύπτεται με τον πιο παραστατικό τρόπο στον "Φαίδρο".

Ερώτηση 1η (Ελεύθερου Κειμένου)

Ο μύθος που μας απασχόλησε, είναι η συμβολική υπόμνηση των περιπετειών της ανθρώπινης ψυχής, που ακολουθεί μια συναρπαστική πορεία από το σκοτάδι στο φως κι από το θνητό στο αθάνατο. Σε αυτή την πορεία υπάρχουν όλα: η ξέφρενη χαρά, η αγαλλίαση, οι στιγμές κρίσης, αμφιβολίας και παραίτησης, οι ώρες του πόνου και της μοναξιάς, αλλά και η συνεχής παρουσία βοηθών, οι οποίοι με τη μορφή θεών, ζώων, φυτών ή συγκυριών συμπαρίστανται στην Ψυχή και την ενθαρρύνουν ως την τελική νίκη της, που είναι η ταυτόχρονη κατάκτηση του έρωτα και της αθανασίας. Στην ουσία, η διήγηση των περιπετειών του Έρωτα και της Ψυχής είναι μια ευκαιρία: να έρθετε σε βαθύτερη επαφή με τον εαυτό σας και για να βρείτε έμπνευση, ώστε να κατακτήσετε μια αληθινά ζώσα ζωή. Πώς θα το καταφέρετε;

Σχόλιο ανατροφοδότησης:

ΠΙΤΣΟΥΛΗ ΙΟΥΛΙΑ: Έρωτας και ψυχή - Αποκωδικοποιώντας τον αρχαίο μύθο. Εκδόσεις Διόπτρα. ISBN: 978-960-653-356-3.

ΠΑΡΔΑΛΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

Κύριε Καθηγητά, με όλη την εκφραστική δεινότητα που με διακατέχει, θα πω το εξής: με «κάψατε», για άλλη μια φορά. Δυσκολεύομαι σοβαρά να αποφασίσω πώς πρέπει να τοποθετηθώ ως προς το συγκεκριμένο θέμα, που - ως μην κρυβόμαστε - όπως αποστομωτικά περιγράφετε, πλαισιώνει και νοηματοδοτεί ολόκληρη την εμπειρία της ύπαρξης. Όχι επειδή δεν μπορώ - όπως έχω πασχίσει να επιδείξω - να πελαγοδρομήσω σε συνειρμούς και σκέψεις που προστατεύω από κοινές συζητήσεις όλη μου τη ζωή, αλλά επειδή θεωρώ το εν λόγω ζήτημα τόσο πυρηνικό και ιερό, που καθίσταται υπερβολικά προσωπικό για να το συζητήσω. Ιδού, ωστόσο, κάτι που διατίθεμαι να μοιραστώ, με κάποια ανακούφιση που έχω επιτέλους την ευκαιρία να το εκφράσω, ως απάντηση στην ερώτηση: Δεν περίμενα ποτέ ότι στα πλαίσια αυτής της σχολής θα γινόμουν αποδέκτης τέτοιων ερωτημάτων. Και εδώ είναι το παράδοξο, αφού η επιθυμία μου να προσεγγίσω τα υψηλότερα ιδανικά ήταν ακριβώς ο λόγος που τη διάλεξα. Στην πορεία των έξι αυτών ετών, το πλέον εύκολο ήταν να απογοητευτώ από το πόσο τυπικά και με μόνη έγνοια το μηχανικό αποτέλεσμα αντιμετώπιζε η πλειοψηφία (εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων) την ανθρώπινη οντότητα και τα πάθη της. Έχοντας βιώσει το μεγαλύτερο ποσοστό της ζωής μου μέσα στο κεφάλι μου, έχω την ευτυχία να πω ότι κάποια από τα στάδια που περιγράφετε μου είναι γνώριμα. Ξέφρενη χαρά, στα νηπιακά μου χρόνια, λίγο αργότερα η αγαλλίαση που κρυβόταν πίσω από το αβίαστο της απλής, καθημερινής μου λειτουργικότητας και με ενέπνεε να διαβάζω με μια μυστηριακή προσήλωση, ένα βίωμα που ήταν από μόνο του ανεκτίμητη εσωτερική επιβράβευση για ένα παιδί (και ο λόγος που άργησα να καταλάβω γιατί μου έλεγαν «είναι δύσκολο να διαβάζεις τόσες ώρες», όταν για μένα το μόνο δύσκολο ήταν να βρω λόγο για να σταματήσω). Με την εφηβεία - την εκτεταμένη που δεν λήγει στα εικοστά γενέθλια - ήρθαν και τα επόμενα, τα τόσο άσχημα όσο και σημαντικά. Συγκρίσεις, ανασφάλειες, φόβοι, η έναρξη διαμόρφωσης μιας συνειδητής πια ταυτότητας που για καιρό μου συστηνόταν ως πτώση και αποτυχία. Ανακάλυψα την αμφιβολία,

παραιτήθηκα και έσυρα αμέτρητες φορές τον εαυτό μου νιώθοντας ελλιπής, για το σχολείο μου, για τη σχολή μου, για τους Δασκάλους μου, για τους ανθρώπους μου, για μένα. Αν και ανέκαθεν μοναχική, βίωσα το ψύχος της μοναξιάς: ήμουν μόνη ανάμεσα σε ανθρώπους που δήλωναν βέβαιη ότι συμμερίζονται τις εμπειρίες μου. Κάπου έχασα το κίνητρο. Δεν έβλεπα πια πολύ μακριά μπροστά, σταμάτησα να φαντάζομαι τον εαυτό μου σε ένα μέλλον με νόημα. Μετά από χρόνια, άρχισα να παρατηρώ ότι είχα αρχίσει να βηματίζω ανεπαίσθητα προς ένα νέο «μπροστά». Και είδα ότι στα βήματα αυτά με στήριζαν άνθρωποι και στιγμές. Συνάντησα φυσιογνομίες στις οποίες αναγνώρισα στοιχεία δικά μου, που δεν με άφησαν να ξεχάσω εντελώς γιατί ξεκίνησα. Για να μην μακρηγορώ (άλλο), τόση ώρα προσπαθώ να απαντήσω στην ερώτηση με το εξής: Για να έρθουμε σε ουσιαστική επαφή με τον εαυτό μας, για να ζήσουμε πραγματικά τη ζωή μας, πιστεύω πως πρέπει να είμαστε διατεθειμένοι να πενθούμε, όταν έρχεται η ώρα, τη ζωή που ήμασταν βέβαιοι πως θα ζούσαμε. Να τολμούμε να αποχαιρετάμε κομμάτια της ταυτότητάς μας που έχουν ολοκληρώσει τον σκοπό του. Να παραμένουμε ευάλωτοι στις μεθόδους που θα αποφασίζει ανά καιρούς η «ανάμνηση της Ψυχής» να μας αγγίζει. Εν ολίγοις να μην (εφ)ησυχάζουμε ποτέ. Να κατεβαίνουμε στον δικό μας Κάτω Κόσμο, με την ελπίδα ότι το ιδανικό που υπηρετούμε θα μας αναστήσει μέσα από την άρνησή μας να το εγκαταλείψουμε.

ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ο μύθος ξεκινά με την παραδοχή ότι ερωτευόμαστε κάτι που θαυμάζουμε, κάτι που στα μάτια μας είναι ανώτερο από εμάς. Η Ψυχή, ενώ είναι περιζήτητη νύφη και θα μπορούσε να έχει όποιον θέλει, είναι μόνη της ακριβώς για αυτό το λόγο. Γιατί κανείς δεν πληροί τα κριτήρια να θεωρηθεί ανώτερός της. Σε δεύτερο στάδιο βλέπουμε πώς ο φόβος "θανάτου" των γονιών τους φέρνει αυτά τα δύο παιδιά, τον Έρωτα και την Ψυχή να συναντηθούν. Ο φόβος αρπαγής του σκήπτρου της ομορφότερης από τη Θεά Αφροδίτη και ο φόβος του Βασιλιά πατέρα της Ψυχής για την τιμωρία των θεών, φέρνει τα παιδιά τους να συναντηθούν. Στο πρόσωπο της Ψυχής, ο Έρωτας βρήκε τη μόνη γυναίκα που θα μπορούσε να ερωτευτεί, καθώς ήταν η μόνη γυναίκα που ξεπερνούσε το θηλυκό πρότυπο με το οποίο μεγάλωσε. Είχε ανώτερο το βασικό χαρακτηριστικό της θεάς Αφροδίτης. Η Ψυχή ήταν πιο όμορφη από εκείνη. Η Ψυχή από την άλλη, από τη φάση της απόλυτης ανασφάλειας της μοναξιάς και του φόβου για το άγνωστο του τέρατος που θα την κατέτρωγε, πέρασε στη φάση της απόλυτης ευδαιμονίας και περιποίησης. Η Ψυχή ως θνητή όμως δε χάνει το φόβο του θανάτου που οδηγεί τον άνθρωπο στην αναζήτηση της αλήθειας, της γνώσης για να νιώσει πιο ασφαλής. Αυτό την οδηγεί να ανάψει το λυχνάρι για να δει το πρόσωπο του συζύγου της και μέσω αυτής της κίνησης τελικά να τον χάσει. Οι δοκιμασίες που υποβάλλει η Αφροδίτη την Ψυχή, ανεξαρτήτων των προθέσεών της, την οδηγούν στο μοναδικό δρόμο που θα μπορούσαν να συναντηθούν αυτοί οι δύο νέοι, εκείνον της θέωσής της. Η θέωσή της χτίζεται αρχικά με την υπομονή και την ανοχή στην υπερβολική δουλειά, περνάει μέσα από το φόβο του ενδεχόμενου θανάτου και επισφραγίζεται με την καταπάτηση του φόβου του βεβαιωμένου θανάτου με την κάθοδό της στον Άδη. Ακόμα και η πρόθεση να αντιμετωπιστούν αυτές οι δυσκολίες για χάρη αυτού του ανώτερου έρωτα είναι ικανή για να συνωμοτήσει το σύμπαν και να τη βοηθήσει σε αυτές.

ΠΑΘΕΚΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

" [...] Προς το παρόν , ως αρκεστούμε στο να παρατηρήσουμε προς τα πού κατευθύνονται όλοι αυτοί οι στοχασμοί . Δεν πηγαίνουν από τον Θεό στον άνθρωπο αλλά από τον άνθρωπο προς τον Θεό . Ακριβέστερα , η θεία εικόνα στον άνθρωπο δεν είναι μόνο ή κυρίως αυτό ως προς το οποίο ο άνθρωπος μοιάζει όντως με τον Θεό αλλά η συνείδηση που αποκτά ο άνθρωπος του ότι είναι καθ' εικόνα , και η κίνηση με την οποία , διασχίζοντας κατά κάποιον τρόπο τον εαυτό της , η ψυχή χρησιμοποιεί αυτή την εκ των πραγμάτων ομοιότητα για να φτάσει τον Θεό . "Η εικόνα του Θεού υπάρχει μέσα στην ψυχή" , γράφει ο άγιος Θωμάς Ακινάτης , "στον βαθμό που στρέφεται προς τον Θεό ή που η φύση της τής επιτρέπει να στρέφεται προς τον Θεό" . Ο Σκώτος του Δουνς , αν και επιμένει ιδιαίτερα στην πραγματικότητα της εικόνας , όπως υπάρχει καθ' εαυτήν ως σκέψη , δέχεται επίσης ότι παραμένει ατελής όσο αναδιπλώνεται στον εαυτό της και ότι δεν αποκτά όλη την αξία της παρά μόνο όταν αναφέρεται ρητά στο πρότυπό της . Έτσι άσκησε η θεολογία την πιο εκτεταμένη και την πιο αποφασιστική επίδρασή της στην ερμηνεία του ανθρώπου , γεννώντας αυτό που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε όχι ακατάλληλα "χριστιανικό σωκρατισμό" . Γιατί υπάρχει πράγματι ένα κοινό στοιχείο ανάμεσα στον σωκρατισμό του Σωκράτη και σε εκείνον που παρήγαγαν οι Πατέρες της Εκκλησίας ή οι φιλόσοφοι του Μεσαίωνα , και αυτό είναι ο αντι - φυσικισμός . Ούτε οι μεν ούτε οι δε απορρίπτουν τη μελέτη της φύσης καθ' εαυτήν , αλλά συμφωνούν όλοι ότι η γνώση του εαυτού είναι πολύ πιο σημαντική για τον άνθρωπο από τη γνώση του εξωτερικού κόσμου . Η προσωπική εμπειρία του Σωκράτη , όπως την αφηγείται ο Πλάτων στον "Φαίδωνα" (98b κ.ε.) , άσκησε από την άποψη αυτή αποφασιστική επίδραση : με μιαν έννοια , μπορούμε να σχετίσουμε μαζί της όλους εκείνους που , από τον στωικισμό μέχρι τον Μονταίνιο και τον Πασκάλ , θεωρούν ότι το πραγματικό αντικείμενο μελέτης του ανθρώπου είναι ο άνθρωπος . Πρέπει εξάλλου να προσθέσουμε ότι , αν η επιστήμη του ανθρώπου τους φαίνεται η πιο σημαντική , αυτό συμβαίνει επειδή μόνο αυτή μπορεί να θεμελιώσει τις αρχές που διέπουν την καθοδήγηση της ζωής .

Ο αντιφυσικισμός τους δεν ανοίγει τον δρόμο σε έναν ψυχολογισμό , αλλά είναι μάλλον η άλλη όψη ενός μοραλισμού . Και με τις δύο αυτές του όψεις , δεν μπορούσε παρά να γοητεύσει τους χριστιανούς : τι ωφελεί τον άνθρωπο να κερδίσει το σύμπαν αν χάσει την ψυχή του ; Αλλά δεν μπορούσε να τους γοητεύσει παρά μόνο δεχόμενος με τη σειρά του να υποστεί μια βαθιά μεταμόρφωση .

Όταν ο Σωκράτης τους συμβουλεύει να γνωρίσουν τον εαυτό τους , η αρχή σημαίνει γι' αυτούς αυτομάτως ότι πρέπει να γνωρίσουν τη φύση που τους έδωσε ο Θεός και τη θέση που τους παραχώρησε μέσα στην παγκόσμια τάξη , για να προσανατολιστούν με τη σειρά τους προς τον Θεό . Ας δούμε λοιπόν πώς δουλεύουν τα ποικίλα αυτά στοιχεία μέσα στη χριστιανική σκέψη και ας προσπαθήσουμε να διακρίνουμε ποιον νόμο ακολουθεί η σύστασή τους . Όπως είναι φυσικό να περιμένει κανείς , με την εξέταση του προβλήματος ασχολήθηκαν περισσότερο οι στοχαστές της ηθικής μάλλον , παρά οι μεταφυσικοί . Ο άνθρωπος περιβάλλεται από πράγματα που είναι στο ίδιο επίπεδο μ' αυτόν , από άλλα που είναι κατώτερα και από άλλα , τέλος , που είναι υψηλότερα . Γι' αυτό και το ενδιαφέρον του μπορεί να κινητοποιείται από τις πιο διαφορετικές επιστήμες , η μόνη όμως που του είναι πραγματικά αναγκαία είναι η επιστήμη του εαυτού του . Υποτασόμενη στη διδασκαλία της σωτηρίας , η γνώση του εαυτού γίνεται μια απόλυτη αναγκαιότητα , και μπορεί μάλιστα να πει κανείς ότι είναι συγχρόνως η αρχή κάθε γνώσης , το μοναδικό αντικείμενο της γνώσης και το έσχατο αντικείμενο της γνώσης . Όχι ότι τα άλλα είναι άχρηστα , κάθε άλλο , αλλά γίνονται άχρηστα αν δεν στηρίζονται στην επιστήμη του ανθρώπου . "Δεν είναι σοφός" , λέει ο άγιος Βερνάρδος , "όποιος δεν είναι

σοφός για τον εαυτό του. Ο άνθρωπος θα είναι σοφός αν είναι σοφός για τον εαυτό του . Ας είναι λοιπόν ο πρώτος που θα πιει νερό από το πηγάδι του . Ξεκίνα εξετάζοντας τον εαυτό σου . Ακόμα περισσότερο , τελείωσε εξετάζοντάς τον . Κάθε φορά που η προσοχή σου ταξιδεύει , η σωτηρία σου θα κερδίζει αν την επαναφέρεις στον εαυτό σου . Για τον εαυτό σου , είσαι πρώτος και τελευταίος" . Το nosce teipsum παίρνει λοιπόν εδώ χαρακτήρα προστακτικής που η σημασία της είναι ζωτική και η τιμωρία της τραγική , αλλά , αν ισχύει ότι ο άνθρωπος πρέπει να επαναφέρει κάθε γνώση στη γνώση που έχει για τον εαυτό του , θα δούμε όμως ότι δεν μπορεί να γνωρίσει πραγματικά τον εαυτό του όσο έχει την αξίωση να μην γνωρίζει παρά μόνον αυτόν . Η τάξη , λέει ο άγιος Αυγουστίνος , είναι η διευθέτηση που δίνει στα πράγματα , όμοια ή διαφορετικά , τη θέση που τους ανήκει . Για να γνωρίσει λοιπόν κανείς τον εαυτό του , πρέπει να μπει στη θέση του , κάτω από αυτό του οποίου είναι κατώτερος , πάνω από αυτό του οποίου είναι ανώτερος . Κατά βάθος , αυτή είναι η πραγματική έννοια της σωκρατικής προτροπής . Αν το θέμα για την ψυχή ήταν απλώς να αποκτήσει συνείδηση του εαυτού της , τίποτα δεν θα ήταν ευκολότερο , και σχεδόν δεν θα χρειαζόταν καν να της το συστήσουμε . Πάντα παρούσα στον εαυτό της , αισθάνεται ή τουλάχιστον διαισθάνεται τον εαυτό της πίσω από τις ψευδαισθήσεις των αισθήσεων που μπορεί να της κρύβουν την αληθινή της φύση . Αλλά πρέπει ακριβώς να ελευθερωθεί από τις ψευδαισθήσεις αυτές , για να μην νομίζει ούτε ότι είναι κάτι περισσότερο ούτε ότι είναι κάτι λιγότερο απ' ό,τι είναι. Γι' αυτό και ο άγιος Βερνάρδος , στηριζόμενος στην αυγουστινική διδασκαλία της τάξεως , ερμηνεύει τον δελφικό χρησμό με μια αφελή τόλμη , που θα μας έκανε ίσως να χαμογελάσουμε αν δεν γνωρίζαμε ποιες μεγάλες "Σκέψεις" θα ενέπνεε αργότερα . Ποιο είναι , ρωτάει , το νόημα της απάντησης που δίνει ο Απόλλων ; Είναι ότι υπάρχουν δύο λόγοι που εξηγούν γιατί δεν γνωρίζουμε τον εαυτό μας : μια υπερβολική ατολμία που μας σπρώχνει να ταπειωνόμαστε υπερβολικά , και μια ακόμα πιο επικίνδυνη τόλμη που μας καλεί να έχουμε μεγάλη ιδέα για τον εαυτό μας.

Υπερηφάνεια και μεγάλη ιδέα για τον εαυτό , oligoψυχία και απελπισία για τον εαυτό , ιδού οι δύο κίνδυνοι που μας απειλούν ασταμάτητα : ξεφορτώνεται κανείς την υπερηφάνεια δοκιμάζοντας τον εαυτό του , και την oligoψυχία αποκτώντας συνείδηση της πραγματικής του φύσης , και το πραγματικό τέλος της γνώσης του εαυτού είναι να συμφιλιώσει κανείς αυτές τις δύο αναγκαίες απόψεις του προβλήματος, κρατώντας τον εαυτό του το ίδιο μακριά και από τις δύο τυφλώσεις από τις οποίες μπορούμε να πάσχουμε . Βλέπουμε πως κάνει εδώ την εμφάνισή του , και διαγράφεται μάλιστα αρκετά καθαρά , το θέμα που γνωρίζουν κάλλιστα οι ιστορικοί της λογοτεχνίας , επειδή το έχουν διαβάσει στη θαυμάσια γλώσσα του Πασκάλ : Grandeur et misere de l'homme . Ο δημιουργημένος από τον Θεό άνθρωπος δεν αγνοούσε την αληθινή του φύση , επειδή ήξερε ακριβώς τη θέση του μέσα στην παγκόσμια τάξη . "Να γνωρίσει κανείς τον εαυτό του σήμαινε να ξέρει την κατάστασή του , τη σειρά του , τι όφειλε σε ό,τι ήταν πάνω από τον ίδιο , μέσα του και κάτω του . Να καταλαβαίνει ως τι είχε δημιουργηθεί , πώς έπρεπε να συμπεριφέρεται , τι έπρεπε να κάνει ή να μην κάνει , όλα αυτά ήταν γι' αυτόν η αυτογνωσία" (Άγιος Βερνάρδος) , και αυτή είναι η χαμένη γνώση που πρέπει πρωτίστως να ανακτήσει ο άνθρωπος . Ας προσέχει λοιπόν και αυτά που ξέρει και αυτά που αγνοεί . Με τη νοημοσύνη του υψώνεται πάνω από τα ζώα . Με την άγνοιά του μένει κατώτερος από τους αγγέλους . Ο άνθρωπος δεν είναι λοιπόν ούτε άγγελος ούτε ζώο , αλλά κάτι ενδιάμεσο." (απόσπασμα από το κεφάλαιο "Η γνώση του εαυτού και ο χριστιανικός σωκρατισμός" από το βιβλίο "Το πνεύμα της μεσαιωνικής φιλοσοφίας" του Ετιέν Ζιλσόν , Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης).

ΜΕΝΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ο μύθος αυτός παρουσιάζει τον της ψυχής. Ο έρωτας λοιπόν, υπό το πρίσμα που εμφανίζεται και στον "Φαίδρο" του Πλάτωνα, ως η δύναμη που ωθεί στην κατάκτηση του ανώτερου και ιδεατού μέσα από μια ενάρετη αναζήτηση, είναι το όχημα που θα οδηγήσει τον άνθρωπο, σε κάθε εποχή, στο να ζήσει μια γνήσια ζωή. Με τον έρωτα να συμβολίζει το πάθος, το σωματικό και το πνευματικό, την αυθεντικότητα, την αρετή, την οξυδέρκεια, και την αγνότητα, μπορεί κανείς να πορευθεί στη ζωή χωρίς φόβο πιστεύω. Γιατί με όλα αυτά ως εφόδια, είναι φυσικό πως με ό,τι καταπιαστεί, θα το κάνει τόσο καλά και θα κατακτήσει τόση "επιτυχία" ώστε να εξασφαλίσει κανείς μια διαρκώς ανοδική πορεία. Μια πορεία προς την τελειότητα που φυσικά, δεδομένης της ανθρώπινης φύσης, δεν θα την φτάσει ποτέ, αλλά θα την προσεγγίζει όλο και περισσότερο.

ΜΑΣΤΡΑΓΓΕΛΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑ

Η αλληγορία του μύθου με την προσωποποίηση της ψυχής αναδεικνύει την περιπλάνησή της, τις περιπέτειες, τους στόχους και την επιμονή της. Η Ψυχή και ο Έρωτας συμπορεύονται και στην πραγματική ζωή, αφού ο έρωτας ανατάσσει και ευφραίνει την ψυχή με έναν μοναδικό, θυελλώδη και περιπετειώδη τρόπο. Η ψυχή μας, όταν ερωτευόμαστε, περνά όλα αυτά τα στάδια της αναζήτησης: ο φλογερός ενθουσιασμός, η θεοποίηση του αγαπημένου προσώπου και η εξιδανίκευση της σχέσης, το "χτίσιμο" εμπιστοσύνης - που είναι στον μύθο τυφλή και απόλυτη. Αλλά ύστερα έρχεται και ο φόβος της απώλειας, η αμφισβήτηση που γεννά η ανασφάλεια, η ζήλια των τρίτων που μπορεί να θολώσει την κρίση. Μέρος αυτής της ζωής και του έρωτα είναι και η ρήξη, η πληγή, η απόσταση... και τότε η ψυχή πρέπει να ανασυνταχθεί, να αναθεωρήσει τι θέλει πραγματικά και να το διεκδικήσει δυναμικά, με κάθε κόστος. Μέσα από τις δυσκολίες και την απόγνωση, η ψυχή μας δυναμώνει, αντέχει και αποδεικνύει την αγάπη της... Σε όλες τις πτυχές της ζωής μας, πρέπει να φαινόμαστε δυνατοί και προσηλωμένοι στον στόχο μας, με επίγνωση των βαθύτερων επιθυμιών μας. Το αντίτιμο θα αξίζει όλες τις δυσκολίες που πέρασαν και που μας ωρίμασαν, που μας διαμόρφωσαν και που εν τέλει -έδωσαν το χρώμα τους στην πολυσιδή και απρόσμενη διαδρομή που λέγεται ζωή!

ΚΑΡΑΦΛΟΥ ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΜΑΡΙΑ

Ο μύθος της ψυχής και του έρωτα αναμφίβολα αντικατοπτρίζει τον δρόμο προς την βίωση του έρωτα και στην πραγματική ζωή. Η ερωτική περιπέτεια ξεκινά στους κήπους του έρωτα όπου η ψυχή και ο έρωτας νιώθουν την ερωτική χημεία μεταξύ τους, εκεί κυριαρχεί ο ενθουσιασμός, το πάθος, η ευτυχία που είναι και τα συναισθήματα που νιώθει κανείς μόλις ξεκινά να ερωτεύεται. Αυτό αποτελεί και το πρώτο στάδιο του έρωτα που όλα φαίνονται μαγικά και ρόδινα. Όμως, το ότι ο έρωτας έχει θετικό πρόσημο δεν σημαίνει ότι μία ερωτική σχέση υπάρχει χωρίς εμπόδια. Η ψυχή κάνει λάθος, διότι άνθρωπος είναι και οι άνθρωποι κάνουν λάθη, και προδίδει την υπόσχεσή της στον Έρωτα με αποτέλεσμα να τον χάσει. Παρόλα αυτά όπως κάθε ερωτευμένος άνθρωπος έτσι και η Ψυχή προσπαθεί με κάθε κόστος να ξανακερδίσει αυτόν που τόσο ποθεί. Βάζει τον έρωτα της πάνω από τον εαυτό της και πραγματοποιεί όλα τα θελήματα της Αφροδίτης ώστε να βρει τον αγαπημένο της. Αποδεικνύει έτσι όχι με λέξεις αλλά με πράξεις τον έρωτα της. Ακριβώς αυτή η θυσία του εγώ της, η επιμονή της παρά τις δυσκολίες των άθλων και το γεγονός ότι έφτασε στο σημείο να κάνει κακό στον ίδιο της τον εαυτό (ανοίγοντας το κουτί για να είναι όμορφη για αυτόν που ποθεί) είναι αυτά που βλέπει και αναγνωρίζει ο Έρωτας. Ο Έρωτας λοιπόν μπορεί να δει μέσω των πράξεων της ψυχής πόσο τον ποθεί πραγματικά αλλά και επειδή πονά την αγαπημένη του, βάζει πίσω τον εγωισμό του παρά την προδοσία που

βίωσε και ζητά βοήθεια από τον Δία για να ξανασιμίξει με την Ψυχή. Το γεγονός μάλιστα ότι ακόμα και ο πιο ισχυρός θεός ,ο Δίας, συναινεί στον έρωτα μας δείχνει ότι κανείς δεν μπορεί να αντιταχθεί στον αληθινό έρωτα. Έτσι συσχετίζοντας τον μύθο με την πραγματικότητα λαμβάνουμε πολλά μηνύματα για το πως θα καταφέρουμε να κατακτήσουμε τον έρωτα και στην πραγματική ζωή. Αν είμαστε τυχεροί και βρούμε ποτέ τον έρωτα πρέπει να έχουμε επιμονή και υπομονή για να επηρεάσουμε όλες τις δυσκολίες που θα φέρει μαζί. Πρέπει να ρίξουμε τον εγωισμό μας , να είμαστε διατεθειμένοι να παλέψουμε για τον άλλον με πράξεις και όχι απλά λόγια, να αποδεικνύουμε τον έρωτά μας με κάθε τρόπο και όταν θα χρειαστεί να συγχωρέσουμε τον έρωτα μας.

ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ ΣΤΑΜΑΤΙΝΑ ΜΑΡΙΑ

Ερχόμενοι σε βαθύτερη επαφή με τον εαυτό μας μπορούμε να ανακαλύψουμε τις βαθύτερες επιθυμίες και ανάγκες μας και θα μπορέσουμε να τις πραγματοποιήσουμε με τη βοήθεια των αξιών μας και των ικανοτήτων μας. Έτσι θα μπορέσουμε να ζήσουμε μια ζωή με πολλές συγκινήσεις, με χαρές, αλλά και λύπες από τις οποίες θα βγούμε πιο δυνατοί .Με αυτόν το τρόπο θα ζούμε αληθινά και όχι απλώς θα υπάρχουμε. Η αγαλλίαση της ψυχής που θα μας προσφέρει μια τέτοια ζωή θα μας οδηγήσει στην αίσθηση της πληρότητας και θα μας κάνει να φοβόμαστε λιγότερο τον θάνατο.

ΒΛΑΧΑΚΗ ΜΑΡΙΑΝΝΑ

Η αληθινά ζώσα ζωή δεν έρχεται από την προσπάθεια μιας μέρας αλλά από την αδιάκοπη προσπάθεια για την επίτευξη αυτού του σκοπού. Θα βρεθούν στο δρόμο μας πολλές αποτυχίες και απογοητεύσεις που δεν θα πρέπει να παραιτούμαστε και να απογοητευόμαστε. Οφείλουμε να συνεχίζουμε τη προσπάθεια ακόμη κι αυτές τις δύσκολες μέρες.

ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Η αλληγορία του μύθου με την προσωποποίηση της ψυχής αναδεικνύει την περιπλάνησή της, τις περιπέτειες της, τους στόχους της, την επιμονή της. Η Ψυχή και ο Έρωτας συμπορεύονται και στην πραγματική ζωή, αφού ο έρωτας ανατάσσει και ευφραίνει την ψυχή με έναν μοναδικό, θυελλώδη και περιπετειώδη τρόπο. Η ψυχή μας, όταν ερωτευόμαστε, περνά όλα αυτά τα στάδια της αναζήτησης: ο φλογερός ενθουσιασμός, η θεοποίηση του αγαπημένου προσώπου και η εξιδανίκευση της σχέσης, το "χτίσιμο" της εμπιστοσύνης - που είναι στον μύθο τυφλή και απόλυτη. Αλλά ύστερα έρχεται και ο φόβος της απώλειας, η αμφισβήτηση που γεννά η ανασφάλεια, η ζήλια των τρίτων που μπορεί να θολώσει τη σκέψη. Μέρος αυτής της υπέροχης ζωής και του έρωτα είναι και η ρήξη, η πληγή, η απόσταση... και τότε η ψυχή πρέπει να ανασυνταχθεί, να αναθεωρήσει τι θέλει πραγματικά, και να το διεκδικήσει δυναμικά, με κάθε κόστος. Μέσα από τις δυσκολίες και την απόγνωση, η ψυχή μας δυναμώνει, αντέχει και αποδεικνύει την αγάπη της... Σε όλες τις πτυχές της ζωής μας, πρέπει να φαινόμαστε δυνατοί και προσηλωμένοι στον στόχο μας, με επίγνωση των βαθύτερων επιθυμιών μας και με καθαρή τη συνείδηση και την ψυχή μας... Το αντίτιμο θα αξίζει όλες τις δυσκολίες που πέρασαν και που μας ωρίμασαν, που μας διαμόρφωσαν και που εν τέλει - έδωσαν το χρώμα τους στην πολυσιχιδή και απρόσμενη διαδρομή που λέγεται ζωή!

ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Η ιστορία της ψυχής και του έρωτα σίγουρα κρύβει πολλά μηνύματα για τον έρωτα στην πραγματική ζωή. Η ιστορία ξεκινά με την περίοδο στους κήπους του έρωτα, όπου η Ψυχή καταλήγει να τον ερωτεύεται και ο τόσο μεγάλος πόθος της είναι και αυτός που θα την οδηγήσει στο μεγάλο σφάλμα που θα προκαλέσει τον αποχωρισμό τους. Η ψυχή άλλωστε είναι άνθρωπος και οι άνθρωποι πάντα θα κάνουν λάθη. Παρολ'αυτά με κίνητρο τον ίδιο πόθο της για τον έρωτα πέρασε τα πάνδεινα για να μπορέσουν να είναι μαζί. Έβαλε πρώτα τον έρωτα και μετά τον ίδιο της τον εαυτό ακόμα παρά την κακή ψυχική της κατάσταση λόγω της μοναξιάς και παρά την δυσκολία των άθλων της Αφροδίτης. Μέσα στη προσπάθεια της σίγουρα ξαναέκανε λάθος, δεν ήταν φτιαγμένη να είναι τέλεια. Παρολ'αυτα ο έρωτας είχε ήδη αναγνωρίσει τη προσπάθεια που κατέβαλε για αυτόν η οποία μάλιστα επιβεβαιώνει και το πόσο ερωτευμένη ήταν μαζί του και έτσι την συγχώρεσε. Υποστηρικτές σε όλη την προσπάθεια ένωσης αυτών των δύο ανθρώπων κατέληξαν να είναι μέχρι και θεοί και αυτό ίσως για να δείξει το ότι δεν υπάρχει κανείς που να μην υποστηρίζει τον έρωτα ως αξία και να μην επιδιώκει να τον βρει και στη ζωή του. Στο τέλος ο έρωτας νίκησε επειδή ο έρωτας όλα τα υπομένει. Ο έρωτας είναι σίγουρα αρκετά δύσκολο να βρεθεί διότι δεν αρκεί η απλή ομορφιά κάποιου αλλά και η βαθύτερη σύνδεση με τον "λόγο" που σε συνδυασμό θα δημιουργήσουν αυτό το τόσο δυνατό συναίσθημα πόθου. Εάν όμως βρούμε ποτέ τον έρωτα, όπως μας δίδαξε και η ψυχή, πρέπει να τον κυνηγήσουμε εξαντλώντας τις δυνάμεις του εαυτού μας για να τον κατακτήσουμε. Πρέπει να ριζούμε τον εγωισμό μας, να αποδεικνύουμε όχι μόνο με τον λόγο αλλά και έμπρακτα τον ερωτά μας, να υπομένουμε τις δυσκολίες και να συγχωρούμε τα λάθη του άλλου. Στο τέλος άλλωστε αν ο έρωτας είναι αληθινός σίγουρα θα νικήσει.

ΤΣΙΓΚΑΝΕ ΙΣΜΗΝΗ

Ο μύθος του έρωτα και της ψυχής είναι ιδιαίτερα συγκινητικός. Παρουσιάζει την διαδικασία που λαμβάνει χώρα όταν δύο άνθρωποι ερωτεύονται. Αν και προσωποποιούνται ο έρωσ και η ψυχή μέσω του μύθου θεωρώ πως προσπαθεί να γίνει αναφορά στην πολυπλοκότητα της σχέσης αυτής. Η Ψυχή μετά από την απομάκρυνση του Έρωτα δεν παύει να τον αναζητά. Ορκίζεται σε μια αιώνια αναζήτησή του ακόμα και αν αυτή περιλαμβάνει θυσίες και ανυπέβλητα εμπόδια, καθώς είναι όχι απλά μαγεμένη αλλά ολοκληρωτικά υποταγμένη στην ύπαρξη του. Ίσως και αυτό να είναι το σημείο στο οποίο πρέπει να σταθεί κανείς μελετώντας τον μύθο, μιας και ενδεχομένως να αποτελεί το "κλειδί" για την πύλη που οδηγεί στην αληθινή ζώσα ζωή. Στο μάθημα όχι τυχαίως είχαμε αναφερθεί στην ύπαρξη της έννοιας του έρωτα σε πολλές υποστάσεις της ζωής μας και όχι μόνο στα προφανή, δηλαδή στην ερωτική σχέση και κατεπέκταση σωματική ανάμεσα σε δύο άτομα. Ο έρωτας κυριεύει και οφείλει να καθοδηγεί την ζωή μας σε όλες τις εκφάνσεις της, άλλωστε δεν είναι τυχαίο πως η Ψυχή στον μύθο καταφέρνει να φέρει εις πέρας τις δοκιμασίες που τις επιβάλλονται με τη βοήθεια των ζώων και της φύσης. Η ψυχή μας θα πρέπει να είναι δοσμένη στον έρωτα ολοκληρωτικά, προκειμένου να μπορέσουμε να εξελιχθούμε σε εμπνευσμένα άτομα, τα οποία είναι κύριοι της ύπαρξής τους και καθοδηγητές της δικής τους ζωής. Ο έρωτας με την επαγγελματική μας απασχόληση, την οικογένειά μας, την θρησκεία στην οποία στηρίζουμε το πνεύμα μας αλλά και με τον εαυτό μας τον ίδιο, είναι αυτός ο οποίος θα αποτελεί την κινητήρι δύναμη της ψυχής μας, που θα την ξυπνά όταν οι δυσκολίες και τα εμπόδια της ζωής μπορεί να την οδηγήσουν σε λήθαργο και θα την παρακινεί να συνεχίσει να τον αναζητά σε κάθε πτυχή της καθημερινότητάς μας.

Ερώτηση 2η (Ελεύθερου Κειμένου)

Κατά τον Πλάτωνα, ο έρωτας, δηλαδή η μανία (η ένθεη ορμή) για το κάλλος, οδηγεί στην κρίσιμη διαπροσωπική σχέση, όπου η σωματική έλξη λειτουργεί ως περίοπτη αφορμή για την εξιδανίκευση του προσώπου που ερωτευόμαστε. Ο αισθησιασμός, χωρίς να καταργείται, υπερβαίνεται από τον πόθο για την ιδεατή ομορφιά, εφόσον η οντολογική ανάμνηση της μη ενσώματης ζωής της ψυχής παράγει το ενδότερο βλέμμα προς το ωραίο. Αυτή η οριακή εμπειρία υπαγορεύει και μια αντίστοιχη τροπή της φιλοσοφικής έκφρασης. Ο λόγος καθίσταται και αυτός ένας τόπος εσωτερικής έντασης, καθώς αποδίδει έναρθρα τη στροφή από τη σαρκική επιθυμία στη θέαση της μεταφυσικής αλήθειας του κάλλους. Έτσι, ο πόθος συνεργεί με τον λόγο, καθώς η ποιητικότητα του στοχασμού προσδίδει δραματική μορφή στην κλιμάκωση του πλατωνικού έρωτα. Ανυπομονώ για τα σχετικά σχόλια και τις δικές σας σκέψεις, συνάδελφοι.

ΠΑΘΕΚΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

" [...] Για να απλουστεύσουμε τη μελέτη του προβλήματος , ας το πιάσουμε από το σημείο όπου εισέρχεται οριστικά στην κρίσιμη περίοδό του , δηλαδή στον πολύ πρωτότυπο οπαδό του αγίου Μποναβεντούρα Ματθαίο της Ακουασπάρτα . Πεισισμένος ότι η αστάθεια των αισθητών πραγμάτων δεν τα αφήνει να θεμελιώσουν μια βέβαιη γνώση , οδηγείται φυσικότητα να διερωτηθεί αν η γνώση μας εξαρτάται από την ύπαρξη του αντικειμένου της , και η απάντησή του είναι αρνητική . Όλα , στη διδασκαλία του , τον έσπρωχναν προς το συμπέρασμα αυτό . Έχουμε βέβαιες γνώσεις ή , με άλλα λόγια , υπάρχει μια επιστήμη . Η επιστήμη αυτή δεν βρίσκει το θεμέλιό της στη φύση των υλικών πραγμάτων , άρα είναι ανεξάρτητη από την ύπαρξή τους : "Χάρη στην ενεργητική του δύναμη , ο ποιητικός νους μπορεί να αφαιρεί με το φως του το καθόλου από το καθ' έκαστον , τα νοητά είδη από τα αισθητά είδη , τις ουσίες από τα πράγματα που υπάρχουν πραγματικά . Είναι όμως βέβαιο ότι τα καθόλου , τα νοητά είδη και οι ουσίες των πραγμάτων δεν έχουν σχέση με κανένα πραγματικά υπάρχον πράγμα . Αντιθέτως , είναι αδιάφορα για την ύπαρξη ή τη μη ύπαρξη των πραγμάτων , και δεν έχουν να κάνουν ούτε με τον τόπο ούτε με τον χρόνο , έτσι που η ύπαρξη ή η μη ύπαρξη του πράγματος δεν επηρεάζει τη γνώση που έχουμε γι' αυτό . Έτσι , όπως ο νους μπορεί να γνωρίσει την ουσία ενός πράγματος από το νοητό του είδος , όταν το πράγμα αυτό υπάρχει , μπορεί επίσης να τη γνωρίσει και όταν το πράγμα δεν υπάρχει" . Θα αντιτείνει κανείς βέβαια ότι στην περίπτωση αυτή ο νους θα έχει το μηδέν ως αντικείμενο , πράγμα που φαίνεται αντιφατικό , αλλά ο Ματθαίος της Ακουασπάρτα δεν προβληματίζεται με κάτι τέτοια . Έχει όχι μία αλλά δύο απαντήσεις έτοιμες για την αντίρρηση αυτή . Η πρώτη είναι ότι , αν εκλάβουμε το "μηδέν" στην απόλυτη σημασία του , είναι , όντως , αντιφατικό να δεχτούμε ότι κάτι που δεν είναι τίποτα μπορεί να είναι αντικείμενο του νου . Δεν είναι αντιφατικό όμως ο νους να έχει ως αντικείμενο την ουσία ενός μη υπαρκτού πράγματος . Αντιθέτως , μπορούμε να πούμε ότι με μιαν έννοια ποτέ δεν είναι αντικείμενο του νου το είναι εννοημένο ως ύπαρξη . Κατέχοντας μέσα του το νοητό είδος μιας ουσίας , αυτής του ανθρώπου για παράδειγμα , ο νους συνάγει την αντίστοιχη έννοια χωρίς να παριστά τον άνθρωπο ως υπάρχοντα ή μη υπάρχοντα . Άρα η ουσία του πράγματος είναι όντως το αντικείμενο του νου , ανεξάρτητα από την ύπαρξή του : *nam , nec re existente , quidditas ut est in rebus , est intellectus objectum* . Ιδού λοιπόν μια δυνατή λύση του προβλήματος . Μπορεί κάλλιστα να εφαρμοστεί στο ερώτημα , και με τρόπο πολύ φιλοσοφικό . Και όμως , ο Ματθαίος της Ακουασπάρτα ο ίδιος αμφιβάλλει , και διερωτάται αν μπορούμε να λύσουμε εντελώς το πρόβλημα με τις αρχές της φιλοσοφίας μόνο , και χωρίς να καταφύγουμε στη θεολογία . [...] Αν αρκεστούμε σε αυτή τη φιλοσοφική άποψη , το μόνο αντικείμενο που μπορούμε να εγγυηθούμε είναι η έννοια . Ας υποθέσουμε λοιπόν για μια στιγμή ότι η γνώση μας δεν φτάνει παρά μόνο μέχρι τα νοητά είδη ή τις έννοιες που αντλεί από αυτά . Θα μπορούσαμε να πούμε εξίσου ότι δεν προσπελάζει καμιά πραγματικότητα . Είναι μια επιστήμη χωρίς αντικείμενο , άρα κενή . Το πολύ πολύ θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο νους κατέχει στην περίπτωση αυτή την επιστήμη των εννοιών του , αλλά , αφού δεν τον ενδιαφέρει να μάθει αν υπάρχουν πράγματα του κόσμου που να τους αντιστοιχούν , η γνώση του μένει χωρίς περιεχόμενο . Είναι ιδιαίτερα αξιοπρόσεκτο ότι ο φιλόσοφός μας φτάνει να απευθύνει εδώ στη δική του αντίληψη για την επιστήμη των καθαρών ουσιών τις αντιρρήσεις που είχε εγείρει ήδη ο Αριστοτέλης κατά της πλατωνικής θεωρίας των Ιδεών . Αν αυτές είναι το καθαυτό αντικείμενο της επιστήμης μας , κατά τι θα ήταν η επιστήμη μας γνώση των πραγμάτων , αφού τα πράγματα δεν είναι οι Ιδέες ; Η μόνη διαφορά , και είναι σημαντική , είναι ακριβώς ότι ο Ματθαίος της Ακουασπάρτα δεν περιμένει πλέον από τα πράγματα να γίνουν το αντικείμενο μιας βέβαιης επιστήμης , και έτσι , για να απαντήσει στην αριστοτελική αντίρρηση που εγείρει ο ίδιος , πρέπει να ξαναγυρίσει στον Πλάτωνα , τουλάχιστον όπως τον είχαν συμπληρώσει ο

άγιος Άνσελμος και ο άγιος Αυγουστίνος . [...] Ο άγιος Αυγουστίνος λέει , και ο άγιος Άνσελμος το αποδεικνύει με δύναμη στον διάλογο "De veritate" , ότι το κάθε τι είναι αληθινό μόνο στον βαθμό που συμμορφώνεται προς το θείο πρότυπό του . Ας αφήσουμε κατά μέρος τις μεταφυσικές συνέπειες της διδασκαλίας αυτής , στις οποίες θα επανέλθουμε σύντομα , και ας συγκρατήσουμε μόνο ποιο φως ρίχνει πάνω στο πρόβλημά μας . Αυτή δίνει στην ανθρώπινη γνώση το αντικείμενο που της χρειάζεται : όχι την έννοια , που είναι μια κενή μορφή , όχι το αισθητό πράγμα , που η αστάθειά του το κάνει άπιαστο , αλλά την έννοια της ουσίας σε αναφορά προς το θείο πρότυπό της . [...] Ο Ματθαίος της Ακουασπάρτα είναι απολύτως συνεπής , και η επιστήμη του παραμένει επιστήμη των ιδεών . Το συμπέρασμα των αναλύσεών του είναι ότι ο θείος φωτισμός παρέχει στον ανθρώπινο νου το επιστημονικό αντικείμενο που δεν μπορεί να του δώσει το αισθητό . Όχι , βέβαια , ο θείος φωτισμός μόνος του , αλλά η συνεργασία του με το αισθητό είναι τέτοια , που αυτός , και όχι το αισθητό , δίνει το στοιχείο σταθερότητας και αναγκαιότητας που χρειάζεται η επιστήμη." (απόσπασμα από το κεφάλαιο "Η γνώση των πραγμάτων" από το βιβλίο "Το πνεύμα της μεσαιωνικής φιλοσοφίας" του Ετιέν Ζιλσόν .

ΜΕΝΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Πριν από κάποια χρόνια, ένας οφθαλμίατρος στον Πειραιά, τον οποίο είχα επισκεφτεί για μια εξέταση, είπε το εξής: "Νους ορά". Μπορεί να αναφερόταν εκείνη τη στιγμή σε κάτι ασήμαντο που τώρα δεν θυμάμαι, αλλά αυτή η φράση έχει μείνει μαζί μου από τότε. Και για να είμαι ειλικρινής, ανασύρθηκε από τη μνήμη μου καθώς προβληματιζόμουν σχετικά με τον έρωτα και την εξιδανίκευση του προσώπου που ερωτευόμαστε. Και για αυτό προσθέτω ότι νους ορά "αυτά που εκείνος θέλει". Εννοώ ότι πολλές φορές ο άνθρωπος είναι τόσο αδύναμο ον ώστε να προβάλλει στο άλλο πρόσωπο τις δικές του μύχιες ανάγκες. Η ανάγκη που έχει ο "νους", ο "λόγος" για να συνδεθεί, για να μοιραστεί, για να αφεθεί και να κατακτήσει την ηδονή της συντροφικότητας, ωθούν τον άνθρωπο να μπερδέψει την πραγματικότητα με την επίπλαστη εικόνα που έχει τόσο διακριτικά δημιουργήσει ο ίδιος. Παρόλα αυτά, η ίδια η ψυχή, η αφιλτράριστη αυτή ωμή και αγνή φωνή έχει εκφράσει τις ανησυχίες και τις ενστάσεις της εξαρχής. Απλώς ο ανθρώπινος νους καταφέρνει πολύ συχνά να την αποσιωπεί. Για αυτό, αν σκεφτούμε τις σχέσεις στις οποίες βρεθήκαμε (είτε ερωτικές, είτε φιλικές) και ναυάγησαν, και αν θυμηθούμε καλά, κάποια στιγμή θα υπήρξε σίγουρα εκείνη η φωνή της ψυχής που έλεγε "όχι".

ΜΑΣΤΡΑΓΓΕΛΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑ

Ο πλατωνικός έρωτας είναι γνωστός ως ο ανεκπλήρωτος, ατέλειτος έρωτας, που ευδοκμεί περισσότερο στην φαντασία, στη θέαση, στη λεκτική έκφρασή του. Η εξιδανίκευση του αντικειμένου του πόθου συνοδεύεται σαφώς από την έντονη σαρκική επιθυμία, η οποία όμως εντείνεται όσο παραμένει απραγματοποίητη. Το πρόσωπο αυτό μπορεί να έχει όποια εικόνα του δώσει κανείς, όταν θαμπώνεται από την εξωτερική του ομορφιά. Ο πλατωνικός έρωτας επιτρέπει να πλάσεις στο μυαλό σου το "ιδανικό", το απόλυτα ταιριαστό, το οποίο τείνει να "επιβεβαιώνεται" ακόμα και από ελάχιστες ενδείξεις του άλλου ατόμου. Έτσι, ο μύθος γύρω από αυτό το πρόσωπο αρχίζει να αποκτά και τη σημαντικότερη, εν τέλει και τη μοναδική πηγή και διάσταση του έρωτα. Ένας έρωτας που, όντας ανολοκλήρωτος, επιφέρει τον πόνο, τη δυστυχία και την απελπισία του ατόμου, συναισθήματα που ίσως υποσυνείδητα επιθυμεί να αναπτύξει. Αποκτά ποιητικότητα, γλαφυρότητα και γοητεία αλλά συνήθως υποχωρεί αντιηρωικά και άδοξα, όταν το

άτομο επιθυμήσει να προσγειωθεί στην ανιαρή πραγματικότητα. Παραθέτω και έναν στίχο από τραγούδι που έχω γράψει και αναφέρεται στο θέμα:

" Σε αγαπούσα ή έστω έπλασα τη μούσα,
χωρίς να ξέρω αν λίγο έμοιασε σε σένα"

ΚΑΡΑΦΛΟΥ ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΜΑΡΙΑ

Ο Πλάτωνας σοφά υποστήριξε ότι ο έρωτας δεν αφορά απλώς το κάλλος. Η ομορφιά αποτελεί κίνητρο να ερωτευτούμε δεν είναι όμως αυτό που δημιουργεί τον απόλυτο πόθο. Ο έρωτας απαιτεί την χημεία της επικοινωνίας μεταξύ δύο ανθρώπων όχι απλώς την σωματική αλλά και του λόγου. Η συνένωση δύο ψυχών προϋποθέτει η μία ψυχή να ερωτευτεί την άλλη. Αν δύο ψυχές- και όχι δύο πρόσωπα- ερωτευτούν θα οδηγήσουν στην απόλυτη έλξη. Εάν ο λόγος του άλλου μας κερδίσει, ακόμα και οι ατέλειες του - εμφανισιακές και μη- θα αρχίσουν να μας φαίνονται τέλειες, διότι η επίδραση που έχει κάποιος στην ψυχή μας είναι εντονότερη από αυτή που έχει στα μάτια μας. Αν αρκούσε η ομορφιά ο έρωτας θα ήταν κάτι πολύ συνηθισμένο και καθημερινό, δεν θα περιγραφόταν ως το απόλυτο συναίσθημα ευτυχίας που είναι ικανό να οδηγήσει στην τρέλα. Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που ανταποκρίνονται στα εμφανισιακά κριτήρια που μας ταιριάζουν και τους συναντάμε καθημερινά γύρω μας, όμως σπάνια ερωτευόμαστε και αυτό γιατί με ελάχιστους από αυτούς θα καταφέρουμε να συνδεθούμε ψυχικά. Η σύνδεση αυτή είναι που θα μας δημιουργήσει την διαρκή σκέψη για τον άλλον, την ανάγκη του να είμαστε μαζί, τον απερίγραπτο ενθουσιασμό κάθε φορά που απλά τον βλέπουμε και θα μας κάνει να νιώσουμε όλα τα συναισθήματα μας δύο φορές πιο έντονα. Σημαντικό λοιπόν το κάλλος άλλα η ομορφιά της ψυχής είναι αυτή που μετατρέπει τον θαυμασμό σε πόθο.

ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ ΣΤΑΜΑΤΙΝΑ ΜΑΡΙΑ

Ο έρωτας και το σεξ δεν συνδέονται τόσο. Το σεξ είναι ένα περισσότερο ένα ζωώδες ένστικτο με κύριο σκοπό την αναπαραγωγή καθώς και την ικανοποίηση της ανάγκης για ηδονή που έχουμε πολλές φορές οι άνθρωποι. Ο έρωτας από την άλλη είναι συναίσθημα και όχι ένστικτο. Στον έρωτα η ψυχή είναι σαν να ανήκει σε δύο σώματα. Βλέπεις εκείνον με τον οποίο είσαι ερωτευμένος και ξέρεις ότι συνδέεστε με έναν πολύ μαγικό τρόπο. Ότι η ψυχή σου του ανήκει. Η σωματική έλξη προέρχεται και από την εξιδανίκευση του προσώπου αυτού, αλλά και από το πάθος της λαγνείας που πιθανόν να είναι έμφυτο στον άνθρωπο. Θα μπορούσε βέβαια στην περίπτωση του έρωτα να αποτελεί περισσότερο μια πράξη αγάπης παρά ηδονής, με την έννοια του να θες να έρθεις κοντά με το πρόσωπο εκείνο να το αισθανθείς, να το αγγίξεις. Κάπως έτσι από τον έρωτα περνάς στον πόθο και καταλήγεις να ζητάς την ένωση τόσο των σωμάτων όσο και των ψυχών.

ΒΛΑΧΑΚΗ ΜΑΡΙΑΝΝΑ

Η ψυχή καθοδηγείται από τον έρωτα/πάθος/αγάπη/πόθος καθημερινά από την επιλογή επαγγέλματος μέχρι τη κλασική έννοια του έρωτα στην γνωριμία με τον σύντροφο και συνοδοιπόρο στη ζωή. Και κατά τη γνώμη μου λειτουργεί σαν πυξίδα για την εύρεση της ολοκλήρωσης προς στην ευδαιμονία.

ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Αναμφίβολα όπως υποστηρίζει και ο Πλάτωνας, ο έρωτας δεν αφορά απλά την εκτίμηση για το ωραίο. Η ομορφιά

κάποιου αποτελεί αφορμή για τον έρωτα όμως δεν είναι η βαθύτερη αιτία και δεν οδηγεί απαραίτητα στον πόθο. Για να ερωτευτούμε κάποιον δεν αρκεί η εξωτερική του εμφάνιση αλλά πρέπει να μας κερδίσει και η εσωτερική του. Γι' αυτό ο πόθος συνεργεί με τον λόγο και γι' αυτό η ψυχή ερωτεύτηκε τον έρωτα χωρίς καν να τον έχει αντικρίσει. Όταν όμως ερωτευτούμε πραγματικά κάποιον εξιδανικεύουμε τα πάντα πάνω σε αυτόν, όλες οι ατέλειες του τόσο εμφανισιακές όσο και ψυχικές μας φαίνονται τέλειες. Δεν υπάρχει τίποτα άλλο στο μυαλό ενός ερωτευμένου ανθρώπου πέρα από το άτομο του πόθου του. Γι' αυτό ίσως και ο έρωτας να παρομοιάζεται με τρέλα, αφού οι ερωτευμένοι άνθρωποι είναι ικανοί να κάνουν και να υπομείνουν τα πάντα για τον άλλον ακόμα και αν αυτά είναι εις βάρος του ίδιου του εαυτού. Είναι απίστευτο το πως ένας άνθρωπος είναι ικανός να μας μαγέψει με την ομορφιά του και τον λόγο του τόσο πολύ και όμως είναι αληθινό. Χωρίς αυτή τη μαγεία του έρωτα ο άνθρωπος θα ένοιωθε μισός, κενός, γι' αυτό και άλλωστε όλοι αναζητούν τον έρωτα στη ζωή τους. Όμως δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο έρωτας είναι κάτι παροδικό έρχεται, φεύγει, ξαναέρχεται ή αντικαθιστάται από την αγάπη και αυτό διότι τα τόσο έντονα και δυνατά συναισθήματα που οδηγούν τον άνθρωπο ακόμα και στην τρέλα δεν μένουν για πάντα τόσο έντονα. Σίγουρα όμως η εκπλήρωση του έρωτα μας θα μας κάνει πιο ολοκληρωμένες οντότητες, καθώς μέσω αυτού θα ανακαλύψουμε μία άλλη εκδοχή του εαυτού μας τρεφόμενη από τον πόθο μας για τον άλλον, αλλά και θα μας διδάξει.

ΤΣΙΓΚΑΝΕ ΙΣΜΗΝΗ

Θα ήθελα να ξεκινήσω τις σκέψεις μου σε αυτό το ελεύθερο κείμενο με 2 εκφράσεις τις οποίες ενδεχομένως να έχουμε ακούσει όλοι στην καθημερινότητά μας : "Ο έρωτας είναι τυφλός" και "όλοι μας είμαστε ποιητές". Ίσως η δεύτερη φράση να μην είναι τόσο βάσιμη, αλλά επιτρέψτε μου να τη χρησιμοποιήσω με αφορμή τα παραπάνω λόγια του Πλάτωνα: " η ποιητικότητα του στοχασμού προσδίδει δραματική μορφή στην κλιμάκωση του πλατωνικού έρωτα ". Ο έρωτας θεωρώ πως είναι ένα βίωμα, ένα υπέρτατο συναίσθημα, ένας ανυπέρβλητος και βαρύς όρκος που όλοι οι άνθρωποι ανεξαρτήτως φυλής και φύλου κάποια στιγμή στην ζωή μας νιώθουμε και κάνουμε αντίστοιχα. Πολλές φορές τον συγχέουμε με την αγάπη, ενώ κατά την γνώμη μου θεωρώ πως είναι δύο διαφορετικά συναισθήματα που άλλοτε συνυπάρχουν και άλλοτε όχι. Ο έρωτας πάντα από τους περισσότερους ταυτίζεται με την σωματική έλξη, την ανίκητη αυτή εσωτερική δύναμη η οποία οδηγεί όχι μόνο το σώμα αλλά και το μυαλό στην πλήρη υποταγή στο συναίσθημα και στην απόλυτη ανυπακοή στην λογική. Θεωρώ, χωρίς να θέλω να γίνω απόλυτη, πως ο έρωτας είναι ένα συναίσθημα πρωτόγνωρο για τον άνθρωπο και δημιουργείται ξαφνικά χωρίς να τον προειδοποιήσει, ενώ ξυπνά την ψυχή του ή απλά την κινητοποιεί από την στασιμότητα της καθημερινότητας. Θα μπορούσε να πει κανείς από τα συμφραζόμενα πως η πιο κοντινή "επαφή" που έχουμε με την ψυχή είναι όταν ερωτευόμαστε (έρως και ψυχή= αλληλένδετα). Ερωτευμένοι δεν αισθανόμαστε μόνο όταν υπάρχει σωματική έλξη αλλά και πόθος για την ομορφιά, ερωτευμένοι –που μπορεί να ακουστεί ιδιαίτερα φιλοσοφικό- μπορεί να αισθανόμαστε και με την ζωή που έχουμε δημιουργήσει. Για να γίνω περισσότερο σαφής, ό,τι κινητοποιεί την ψυχή μας, μας ξυπνάει τα πιο πρωτόγνωρα και ιδιαίτερα συναισθήματά μας, μας πλημμυρίζει με πάθος και δύναμη να πορευτούμε στον αέναο αγώνα για την "ελεύθερη ζωή", μας "ξεσηκώνει" σωματικά και πνευματικά, νομίζω πως είναι έρωτας. Άλλωστε αν συνδεόταν μόνο με την ομορφιά και το κάλλος, θα ήταν ο έρωτας τόσο μονότονος και η ψυχή θα κοιμόταν σε ύπνο βαθύ όπως στον μύθο. Νομίζω αυτή η ταραχή που προσφέρει ο έρωτας στον εσωτερικό κόσμο του κάθε ανθρώπου, τον ωθεί στον να

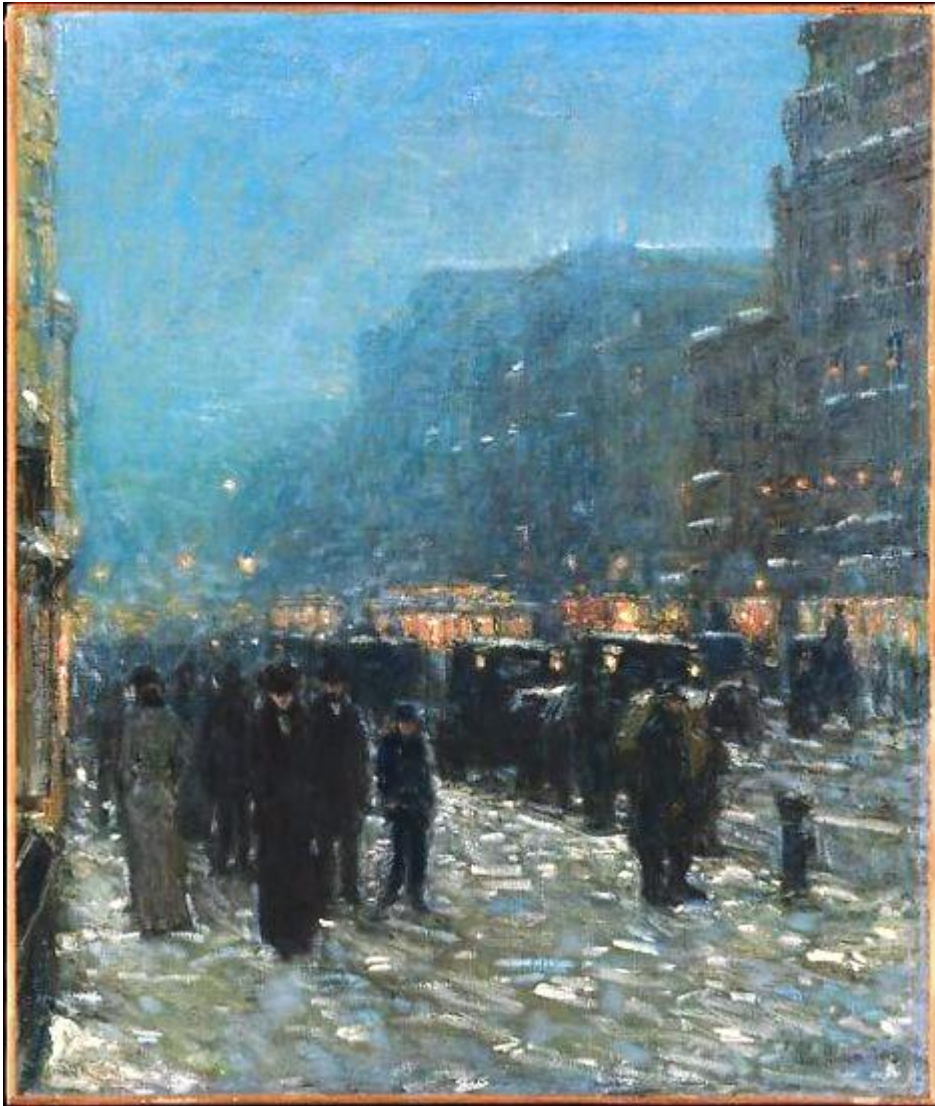
εκφράσει την καλύτερη εκδοχή του εαυτού του και να έρθει όσο πιο κοντά γίνεται στην απάντηση αυτού του τόσο φιλοσοφικού ερωτήματος : "ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΨΥΧΗ"

Από το Ιστολόγιο του μαθήματος:

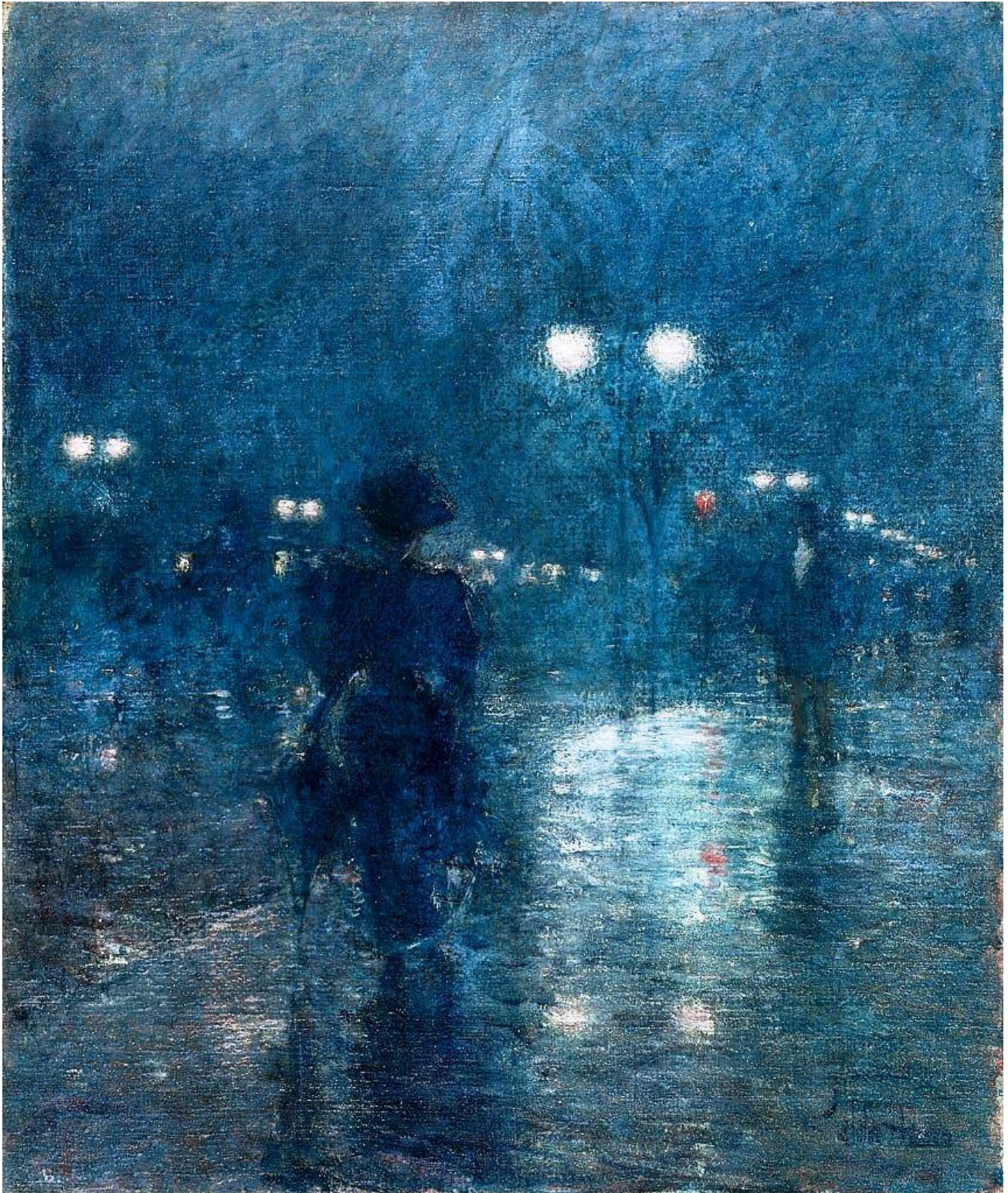
"αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἥμαρ." "κι αυτός τη μέρα τους αρνήστηκε του γυρισμού." Η νύχτα πέφτει στα ξένα.

Τετάρτη, 27 Δεκεμβρίου 2023 - 6:44 μ.μ.

- από τον χρήστη [Λάζαρος Ανδρέας](#)

Ο **Φρέντερικ Τσάιλντ Χάσαμ** (1859 -1935) ήταν αμερικανός ιμπρεσιονιστής ζωγράφος, γνωστός για τις αστικές (όπως εδώ) και τις παράκτιες σκηνές του. Άντλησε έμπνευση από τις σκηνές της σύγχρονης ζωής όπως αποτυπώθηκε από τη **δραστηριότητα** στους **δρόμους της Νέας Υόρκης**, κυρίως εκεί όπου είχε εγκατασταθεί, γύρω από την Union Square στο κάτω Μανχάταν, όπου γρήγορα γίνονταν το κέντρο της εμπορικής και πολιτιστικής ζωής της πόλης. Ο Χάσαμ απορροφήθηκε από την παρακολούθηση ανθρώπων και οι πίνακές του στη Νέα Υόρκη από τις αρχές του 20ου αιώνα αποκαλύπτουν τη γοητεία του με την **κίνηση των ανθρώπων** στο **αστικό περιβάλλον**. Ο Χάσαμ έγινε διάσημος για τις πολλές απεικονίσεις αυτού του κόμβου ανθρώπινης δραστηριότητας τον χειμώνα, όταν ο κακός καιρός συχνά δημιουργούσε συναρπαστικά εφέ φωτός και υφής.

Οι εν λόγω πίνακες μού βγάζουν μια παγερή αδιαφορία των εικονιζόμενων ανθρώπινων μορφών. Σήμερα, με την αβάσταχτη ρηχότητα που επιβάλλουν στην ανθρώπινη επαφή τα τεχνολογικά "θαύματα" επικοινωνίας, πολλοί από εμάς έχουμε γεμίσει γνωστούς **ξένους** που απλώς τους χρησιμοποιούμε για σαχλοπαρέα, τίποτε βαθύτερο. Φτάσαμε να ασχολούμαστε σοβαρά με κάποιον, όταν τον δούμε ως "εχθρό" μας, υποθετικό ή πραγματικό. Μοιάζουμε ξενιτεμένοι στον ίδιο τον τόπο μας και ονειρευόμαστε το ομηρικό **"νόστιμον ήμαρ"**-**"τη μέρα του γυρισμού"** (9ος

στίχος του κυρίως προοιμίου της Οδύσσειας), του **γυρισμού μας στην ανθρωπιά**. Χρονιάρες μέρες, **ας ξορκίσουμε τη νύχτα και την ξενιτιά της ψυχής μας με δύο ελληνικά τραγούδια**.

Άλλες εποχές, ίσως όχι τόσο μακρινές, την αδιαφορία προς τον "ξένο" τη βίωναν οι ξενιτεμένοι Έλληνες. Στην εποχή του μεγάλου μεταναστευτικού κύματος, ο **Βασίλης Τσιτσάνης** δεν θα μπορούσε να μείνει άπραγος. Επηρεασμένος από τη φτώχεια, τη ξενιτιά και τους αποχωρισμούς που αυτή έφερνε, συνέθεσε το 1949 το άσμα της κάθε μεταναστευμένης ψυχής, τον **"Απόκληρο"**. Οι Έλληνες έφευγαν στο εξωτερικό για μια καλύτερη μοίρα, αφήνοντας πίσω τους μητέρες, πατεράδες, συζύγους, παιδιά. Όλη αυτή η δυστυχία και η πίκρα, βρήκε παρηγοριά και στηρίχτηκε στους στίχους και στη μουσική του Τσιτσάνη, ο οποίος και πάλι εμπνεύστηκε από θέματα κοινωνικά και προβληματισμούς που ταλαιπωρούσαν την Ελλάδα τότε. Η πρώτη εκτέλεση ανήκει στη Σωτηρία Μπέλλου με τη συμμετοχή του Βασίλη Τσιτσάνη, ενώ αργότερα το κομμάτι επανεκτέλεσαν ο Στέλιος Καζαντζίδης και ο Μανόλης Μητσιάς (που ακούμε τώρα).

https://drive.google.com/file/d/1QYAEAwmp9bq88adQI-bhQAI85k7vzW_H/view?usp=sharing

Το τραγούδι σε μουσική του **Σταύρου Ξαρχάκου** και στίχους του **Νίκου Γκάτσου** «**Η νύχτα**» κυκλοφόρησε το 1966 με την φωνή της Βίκυς Μοσχολιού στον δίσκο «Ένα μεσημέρι». Το τραγούδι γνώρισε αρκετές επανεκτελέσεις, μεταξύ των οποίων εκείνη από τη Δήμητρα Γαλάνη το 2003 στην Συναυλία- αφιέρωμα στον Νίκο Γκάτσο, στο Ηρώδειο. Ο Ξαρχάκος αλλάζει την ενορχήστρωση και τα υπόλοιπα τα αναλαμβάνει η Κρατική Ορχήστρα Ελληνικής Μουσικής.

https://drive.google.com/file/d/1P_ML78RWwtL5yK_AAPATBnIO-X-pTzgb/view?usp=sharing

Σχόλια (1)

Σάββατο, 20 Ιανουαρίου 2024 - 11:08 μ.μ.

- από τον χρήστη [ΠΑΡΔΑΛΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ](#)

Αν και οπωσδήποτε ξεχωριστά στο βίωμά τους τα φαινόμενα της κοινωνικής αποξένωσης, της απώλειας επαφής με τον εσωτερικό μας εαυτό και της μοναξιάς της μετανάστευσης, κοινό σημείο τους παραμένει αυτή η αίσθηση της απύσπαστης "σύνδεσης". Η εμπειρία μιας καθημερινότητας στην οποία η μονάδα φέρεται άβολα και με ανασφάλεια στον κόσμο, γιατί δεν έχει γνωρίσει την επιλογή από έναν "άλλον" και – κατ'επέκταση – στερείται αναγνώρισης και κατανόησης. Το σύνολο των έργων τέχνης που αφιερώνονται ακούραστα εδώ και αιώνες στην αίσθηση της απομόνωσης, εξακολουθούν να μας θυμίζουν κάτι που συχνά πασχίζουμε να αγνοούμε, αλλά που δεν θα καταφέρουμε ποτέ να υπερνικήσουμε: η ζωή μέσα μας ξυπνά και παίρνει μορφή μόνο όταν συναντάται από τη ζωή ενός άλλου - ενός σημαντικού άλλου, κάθε άλλου που μας κοιτά για να μας μάθει και να μας ανοίξει ένα μικρό σπίτι στην ψυχή του, ώστε να έχουμε πάντα κάπου να "μεινουμε" όσο δημιουργούμε τη θέση μας στον κόσμο.